

VAGGERYDS
KOMMUN

Miljöredovisning 2020

Ansvarig tjänsteman: Miljöstrateg

Beslutad av Kommunfullmäktige

2021-04-26 §46

Innehåll

Innehåll	2
Förord.....	3
Sammanfattning	4
Uppföljning av Miljöprogrammet 2018-2021	7
Statistik och nyckeltal – Begränsad klimatpåverkan.....	9
Statistik och nyckeltal – God bebyggd miljö	20
Statistik och nyckeltal – Bara naturlig försurning	26
Statistik och nyckeltal – Ingen övergödning	28
Statistik och nyckeltal – Levande sjöar och vattendrag	31
Statistik och nyckeltal – Grundvatten av god kvalitet.....	33
Statistik och nyckeltal – Myllrande våtmarker.....	36
Statistik och nyckeltal – Levande skogar	37
Statistik och nyckeltal – Ett rikt odlingslandskap	39
Statistik och nyckeltal – Frisk luft	43
Statistik och nyckeltal – Giffri miljö.....	46
Åtgärder – Begränsad klimatpåverkan.....	54
Åtgärder – God bebyggd miljö	56
Åtgärder – Bara naturlig försurning	60
Åtgärder – Ingen övergödning	60
Åtgärder – Levande sjöar och vattendrag	61
Åtgärder – Grundvatten av god kvalitet	62
Åtgärder – Myllrande våtmarker.....	63
Åtgärder – Levande skogar	64
Åtgärder – Ett rikt odlingslandskap	65
Åtgärder – Ett rikt och växt- och djurliv	65
Åtgärder – God bebyggd miljö	66
Åtgärder - Grön handlingsplan.....	67
Åtgärder – Frisk luft.....	70
Åtgärder - Giffri miljö	71
Åtgärder - Säker strålmiljö.....	74
Åtgärder - Verksamhetsutveckling	75
Åtgärder – Kommunikation och beteendeförändring.....	77

Förord

2020 var ett år som påverkades stort av den världsomspännande pandemin. Och vi som bor, verkar och lever i Vaggeryds kommun är ingalunda undantagna. Pandemin är och har varit en stor utmaning med många negativa konsekvenser för människor och för verksamheter. Så att pandemin är ett stort, stort minus kan vara en självklarhet. Ett område där man dock kan hitta ett och annat plustecken är ju pandemins effekter för miljön.

Vi har sett TV-bilder på att utsläpp och smog minskade i världens mest miljöpåverkade städer. Detta kunde ses både på satellitbilder och rent visuellt då till exempel bergen i Himalaya blev synliga för första gången på länge från Indiens miljonstäder. Också i vår kommun kan vi hitta positiva miljöeffekter i pandemins spår. Vi reste betydligt mindre i vår organisation och vi tvingades att i skarpt läge lära oss digitaliseringens möjligheter i ny mötesteknik via Skype, Zoom och Teams. Vi fick också i den tidiga pandemin prov på självförsörjningens betydelse även om transportererna med livsmedel bara anades problem, men det gav oss en viktig tankeställare. Tack vare att många också höll sig hemma så tror jag att kunskapen om vår kommuns rika djur och naturliv blev större. Semestra på hemmaplan blev verklighet för de flesta och jag tror att det positiva i det tar vi med oss framöver. Det finns många spännande och lärorika punkter i denna gedigna och omfattande miljöredovisning och jag ska göra några korta nedslag.

Kommunfullmäktige antog grönstrukturplanen under 2020. Med detta digitala dokument så har vi skaffat oss kunskap om hur allt hänger ihop i samhället kopplat till ekosystemtjänster och den gröna infrastrukturen. Grönstrukturplanen är ett kunskapsdokument som kan bidra till att vi uppfyller målen i miljöprogrammet och hjälper oss hur vi ska tänka framöver i bland annat den nya översiktsplanen och i ett nytt reviderat miljöprogram.

Ett annat dokument som vi gjorde bruk av var vår vindbruksplan som gjorde att Kommunfullmäktige i oktober 2020 lämnade ett positivt veto-besked angående en ansökan om vindkraft i Vaggeryds kommun. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att det år 2020 finns solcells- och vindkraftsanläggningar som, tillsammans med el från kraftvärme, gör att Jönköpings län till minst 50 % är självförsörjande på el.

Tack vare fler tillagningskök i våra verksamheter så har arbetet med att minska matsvinnet tagit stora steg framåt. Dessutom finns det många pedagogiska vinster i att vara nära matproduktionen och vi har inte bara närodlat utan i vissa fall självodlat. Och på tal om självodlat och lokalt odlat så fick vi REKO-ringen i vår kommun vilket är ett mycket uppskattat initiativ som belönades med 2020 års miljövårdspris. Ett sätt att mäta hur och om vår kommun utvecklas i rätt riktning när det gäller miljöarbetet är att jämföra oss med landets övriga 290 kommuner. I Aktuell hållbarhetsranking för 2020 klättrade Vaggeryds kommun i placeringarna till en 71:e vilket är 35 platser bättre jämfört med 2019 och uppåt 4 år i rad.

I 2020 års miljöredovisning finns så mycket mer att läsa om miljöprogrammet och miljöarbetet och ovan skrivet var bara ett litet axplock. Det viktiga är ändå att se att vi går i rätt riktning och att vi lär oss mer om smart miljöarbete och att vi jobbar tillsammans över förvaltningsgränser och samverkar med företag, föreningar och civilsamhället.

Gert Jonsson
Kommunstyrelsens ordförande

Sammanfattning

Miljöfrågorna är en del av alla nämnders och kommunala bolags ordinarie arbete och inget som kan ligga vid sidan av. Målet är att miljö blir en naturlig del i alla verksamheter till nytta både för det interna miljöarbetet och för den strategiska samhällsutvecklingen. Planering- och redovisningscykeln (budgetarbetet) är ett av verktygen för att gå från ord till handling.

Miljöprogrammet gäller under perioden 2018-2021 och innehåller 71 mål och 80 åtgärder. Uppföljningen av alla mål och åtgärder finns att läsa i detta dokument eller på Vaggeryds kommuns digitala miljöprogram och miljöredovisning, Miljöbarometern, som också hittas på www.vaggeryd.se/miljo.

Hänt under 2020

Under 2020 har genomförandet av miljöprogrammet fortsatt. Ett urval av det som hänt är:

1. Under 2020 har vi minskat körsträckan med egen bil i tjänsten med 40 % mellan 2019 och 2020. Här kan vi se en tydlig påverkan från pandemin som satt stopp för en del av resandet. Mycket av resandet med egen bil i tjänsten har troligen ersatts av digitala möten. Utmaningen framöver blir att hålla i det goda beteendet att inte använda egen bil i tjänsten utan att istället fortsätta att ha digitala möten, resa med kollektivtrafik till utbildningar och vid behov av att resa använda verksamhetens bilar.
2. Under 2020 har utbyggnaden av solceller fortsatt och vi har gått från 9 till 16 solcellsanläggningar mellan 2019 och 2020. Produktionen av solcellsenergi har ökat med 45 % mellan 2019 till 2020.
3. Energieffektiviserande åtgärder har genomförts av tekniska kontoret där belysningen har bytts till LED-lampor i Skillingaryds samhälle. De första kalkylerna visar att en energibesparing på ca 60 % har gjorts bara genom att byta lampor.
4. I juni 2020 gick de första turerna med linje 500, en snabbuss mellan Jönköping och Värnamo. Vaggeryds kommun har varit en aktiv part i diskussionerna kring linjen och fått till 2 stopp i Skillingaryds och 2 stopp i Vaggeryd. Linje 500 skapar stora möjligheter för hållbar pendling för både in- och utpendlare i kommunen.
5. Under 2020 beviljades Vaggeryds kommun ca 200 000 kr i LONA-bidrag för att öka den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna på Slättens förskola. Det har planterats lövträd för skugga, fruktträd och bärbuskar, blommande häck och blomsteräng för vilda pollinatörer samt anlagts en plats för odling.
6. Projektet med att minska matsvinnet fortsätter i våra verksamheter. Socialförvaltningen visar på goda resultat där man bland annat lyckats minska matsvinnet med 30 % på returer från kvällsmaten på äldreboendena.

7. Vid en upphandling av datorer och skärmar så ställdes krav på både social och miljömässig hållbarhet på de elektroniska produkterna. Det innebar blanda annat krav på reduktion av skadliga ämnen i produkterna, ökad materialåtervinning, ökad livslängd för produkterna, lägre energianvändning samt socialt ansvarsfull tillverkning.
8. En grönstrukturplan för Vaggeryds kommun med fokus på grön infrastruktur och ekosystemtjänster i kommunen beslutades i kommunfullmäktige.

Kommunens miljöarbete kopplat till Agenda 2030

2020 var det 3:e genomförandeåret av fyra för detta miljöprogram. Det är glädjande att 42 stycken (53 %) åtgärder är genomförda och att 33 stycken (41 %) är påbörjade. Vi har dock 4 stycken (5 %) som inte är påbörjade. Trots den stora genomförandegraden av våra åtgärder så är det många miljömål som riskerar att inte uppnås, både lokalt i Vaggeryds kommun men även nationellt och globalt. Inom vissa målområden ligger vi bättre till medan vi inom andra målområden har mycket stora utmaningar kvar för att lyckas. Utmaningarna ligger främst i Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna, Mål 7 Hållbar energi och Mål 12 Hållbara städer och samhällen. För att nå dessa globala mål krävs inte bara enstaka utpekade åtgärder utan stora samhällsförändringar och investeringar i ny teknik. Den allra största utmaningen ligger i den beteendeförändring vi behöver göra som individer där vi inte kan fortsätta att resa, konsumera och äta som vi gör i dagsläget.

Utmaningar kommande år

2021 är det nuvarande miljöprogrammets sista genomförandeår. För att få så många åtgärder som möjligt genomförda och påbörjade behöver vi kommande år fokusera på:

- Vi kan som kommun inte själva klara omställningen till ett hållbarare samhälle. Vi behöver hitta nya samarbeten och lösningar tillsammans med näringslivet och våra invånare för att tillsammans minska våra växthusgasutsläpp.
- Vi behöver fortsätta omställningen till en fossilfri fordonsflotta. Vi har inte nått vårt uppsatta mål till 2020 men vi måste fortsätta fokusera på att bli fossilfria till så stor del som möjligt inom transportsektorn till 2030. Detta innebär att vi på sikt även behöver byta ut våra lätta lastbilar till fossilfria fordon samt minska antalet fordon i vår fordonsflotta. Idag har vi många bilar som kör få mil och en bättre samordning borde kunna hittas.
- Vi behöver fortsätta att fokusera på att bygga så energisnålt som möjligt och ställa krav på energieffektivitet i upphandlingarna av våra byggnader. Därtill behöver vi fortsätta att energieffektivisera vårt befintliga fastighetsbestånd.
- I och med godkännandet av grönstrukturplanen har vi fått ett utmärkt kunskapsunderlag i naturvårdsfrågor, grön infrastruktur och ekosystemtjänster. De strategier och åtgärder som finns i grönstrukturplanen behöver prioriteras för att säkerställa att de förverkligas och att grönstrukturplanen inte blir en hyllvärmare. Utförande i enlighet med grönstrukturplanen stärker arbetet inom miljömålen Ett rikt djur och växtliv, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar, Myllrande våtmarker och God bebyggd miljö.
- Det sista området där vi behöver fokusera vårt kommande arbete är att förebygga avfallet. Det handlar om stort och smått, från upphandling till medarbetarens val i vardagen. Att förebygga avfall innebär att avfallet inte uppkommer till skillnad från tidigare då vid mest fokuserat på återvinning och återbruk.

Uppföljning av Miljöprogrammet 2018-2021

Måluppföljning av Miljöprogrammet 2018-2021

Miljöarbetet redovisas med utgångspunkt från det reviderade miljöprogrammet 2018-2021. Miljöprogrammet har delats in i fyra olika områden: ”Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv”, ”Kommunen värnar om naturtillgångarna”, ”Kommunen har en god levnadsmiljö” och ”Det ska vara lätt att göra rätt”. Inom varje delområde finns ett eller flera nationella miljömål kopplade och därutöver våra regionala och lokala mål.

I det digitala miljöredovisningsverktyget Miljöbarometern finns alla våra mål, nyckeltal och åtgärder upplagda. I Miljöbarometern finns även en bedömning av hur långt vi har kommit med våra åtgärder och status för nyckeltal samt en bedömning av måluppfyllelsen. För 2020 redovisas målprognosen för respektive målområde.

Målområde	Bedömning	
Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv		
Begränsad klimatpåverkan		Det är osäkert om målet kan uppnås
God bebyggd miljö		Det är osäkert om målet kan uppnås
Kommunen värnar om våra naturtillgångar		
Bara naturlig försurning		Målet ser ut att uppnås
Ingen övergödning		Det är osäkert om målet kan uppnås
Levande sjöar och vattendrag		Det är osäkert om målet kan uppnås
Grundvatten av god kvalitet		Målet ser ut att uppnås
Myllrande våtmarker		Målet ser ut att uppnås
Levande skogar		Det är osäkert om målet kan uppnås
Ett rikt odlingslandskap		Det är osäkert om målet kan uppnås
Ett rikt växt- och djurliv		Målet ser ut att uppnås
Kommunen har en god levnadsmiljö		
Frisk luft		Målet ser ut att uppnås
Giftfri miljö		Det är osäkert om målet kan uppnås
Skyddande ozonskikt		Målet är uppnått
Säker strålmiljö		Målet ser ut att uppnås
Grön handlingsplan		Målet ser ut att uppnås
Det ska vara lätt att göra rätt		
Verksamhetsutveckling		Det är osäkert om målet kan uppnås
Kommunikation och beteendeförändring		Målet ser ut att uppnås

Tabell 1. Tabellen visar den bedömda måluppfyllelsen för miljöprogrammets målområden för perioden 2018-2021.

Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv

Området fokuserar på mål som berör minskade fossila utsläpp, kollektivtrafik, energieffektivisering och förnyelsebar energi. De miljömål som berörs är Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö.

Miljömålet Begränsad klimatpåverkan

Utsläpp av växthusgaser skall minska så att halten i atmosfären kan stabiliseras på en nivå där människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. För uppnå detta är det viktigt att vi övergår från fossila bränslen till förnybara samt att vi väljer el som har ett förnybart ursprung.

Koppling till Agenda 2030

Mål 7 Hållbar energi för alla innebär att vi ska ha hållbar, tillförlitlig och förnyelsebar energi och rena bränslen. Till år 2030 ska vi väsentligt ha ökat andelen förnyelsebar energi. Som kommun kan vi bidra med att producera vind- och vattenkraft och främja vindkraftsetableringar. Det är också viktigt att vi köper in förnyelsebar energi till våra verksamheter för att öka efterfrågan och stärka marknaden. Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur innebär att vi behöver ha fungerande, stabil och gränsöverskridande infrastruktur för alla. Som kommun kan vi bidra genom att bygga ut infrastrukturen som gång- och cykelvägar samt tillsammans med regionen verka för en attraktiv kollektivtrafik. Som kommun kan vi också verka för att bidra till laddinfrastruktur för elbilar och verka för att vi kan tanka förnyelsebara bränslen i kommunen. Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna innebär att vi behöver minska våra koldioxidutsläpp för att kunna hålla oss inom 2-gradersmålet. Om vi inte klarar det så får det allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Som kommunen behöver vi se ut alla våra växtgasutsläpp, både från transporter och byggnader. Vi behöver också ett starkt samarbete med näringslivet för att tillsammans arbeta med frågan.

Total målbedömning: 😞 Det är osäkert om målet kommer att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Begränsad klimatpåverkan.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att öka andelen förnybar energi som produceras och används samt att bli fossilbränslefría

Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att utsläppen av växthusgaser i Jönköpings län år 2020 ska vara 30 % lägre än år 1990. Utsläppen räknas som koldioxidekvivalenter.

- 2. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att det år 2020 finns solcells- och vindkraftsanläggningar som, tillsammans med el från kraftvärme, gör att Jönköpings län till minst 50 % är självförsörjande på el.
- 3. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att år 2020 är all energi för uppvärmning av bostäder och lokaler fossilbränslefri.
- 4. Målet är att kommunen ska vara drivande för att en hållbar laddinfrastruktur byggs upp i kommunen.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

- 1. Vi ska till år 2020 ha minskat körsträckan¹ med fossila bränslen med 20 % räknat från 2010. Detta motsvarar 30 600 mil.
- 2. Vi ska till år 2020 ha minskat energianvändningen för transporter² med 10 % räknat från 2010. Detta motsvarar 88 MWh.
- 3. Vi ska till år 2020 öka andelen fordon som drivs med förnybara bränslen eller el till 50 %.
- 4. Vi ska till år 2020 öka andelen miljöbilar³ till 75 %.
- 5. Vi ska till år 2021 öka andelen ursprungsmärkt förnybar el till 100 %.
- 6. Vi ska bygga ut laddinfrastrukturen för kommunens egna elfordon och för att kunna erbjuda kommunens anställda och besökare laddningsmöjligheter

Statistik och nyckeltal - Begränsad klimatpåverkan

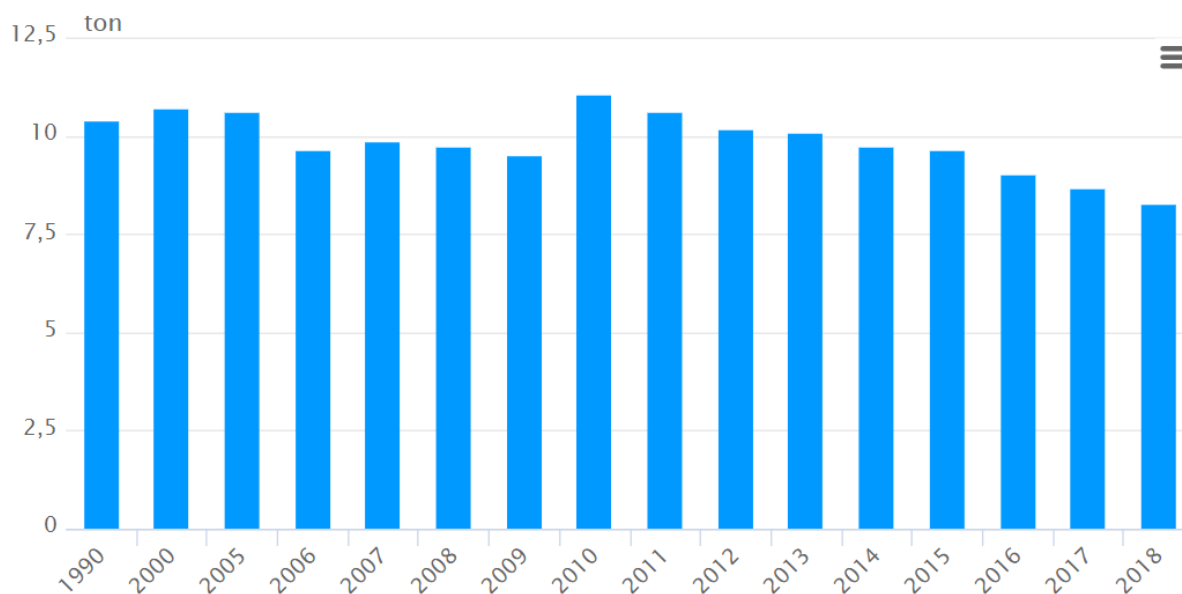
Utsläpp av växthusgaser i kommunen

Ett av målen är att vi ska bidra till länets mål i klimat- och energistrategin om att minska utsläppen av CO₂-ekvivalenter per invånare med 30 % till 2020 jämfört med 1990. I figur 1 nedan kan vi se att år 1990 släppte vi ut 10,4 CO₂-ekvivalenter per invånare och under 2018 släppte vi ut 8,24 CO₂-ekvivalenter per invånare (data saknas för 2019 och 2020). Det är en minskning med 20 % mellan 1990 och 2018. Det nationella målet är att vi ska ha minskat våra växthusgasutsläpp per invånare med 63 % till år 2030. Vaggeryds kommun behöver alltså ner till 3,85 CO₂-ekvivalenter per invånare.

¹ Personbilar och lätta lastbilar som leasas, hyrs och ägs av kommunkoncernen samt privat bil i tjänsten.

² Personbilar och lätta lastbilar som leasas, hyrs och ägs av kommunkoncernen.

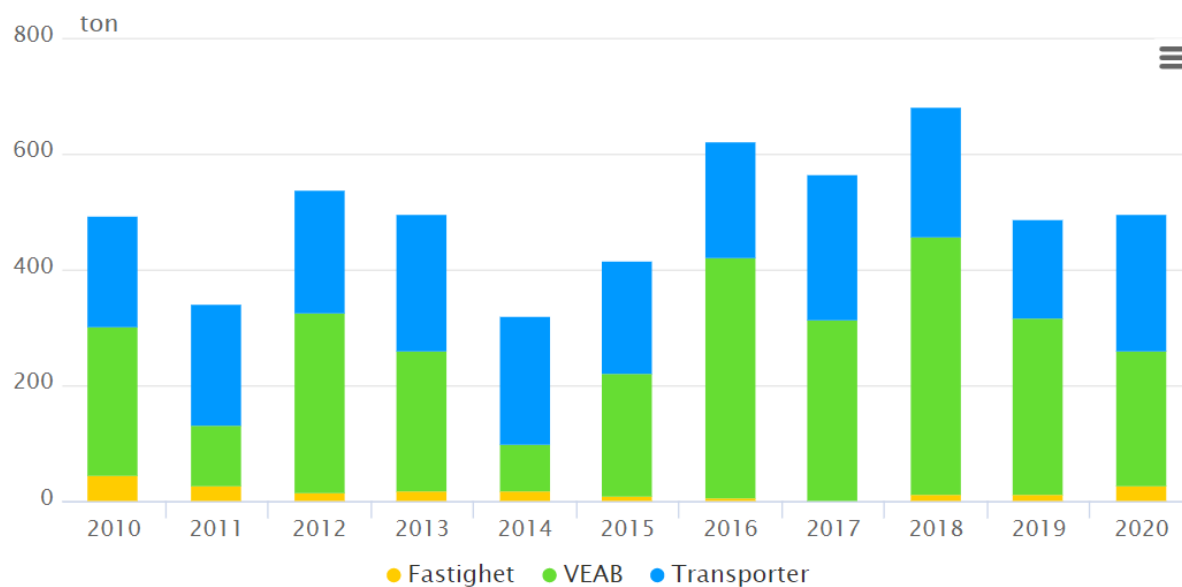
³ Regeringens definition av miljöbil enligt vägtrafikskattelagen.

Utsläpp av CO₂-ekvivalenter per invånare i Vaggeryds kommun

Figur 1. Diagrammet visar utsläppen av CO₂-ekvivalenter per invånare i Vaggeryds kommun. Data saknas för 2019 och 2020.

Fossila koldioxidutsläpp

Direkta fossila koldioxidutsläpp

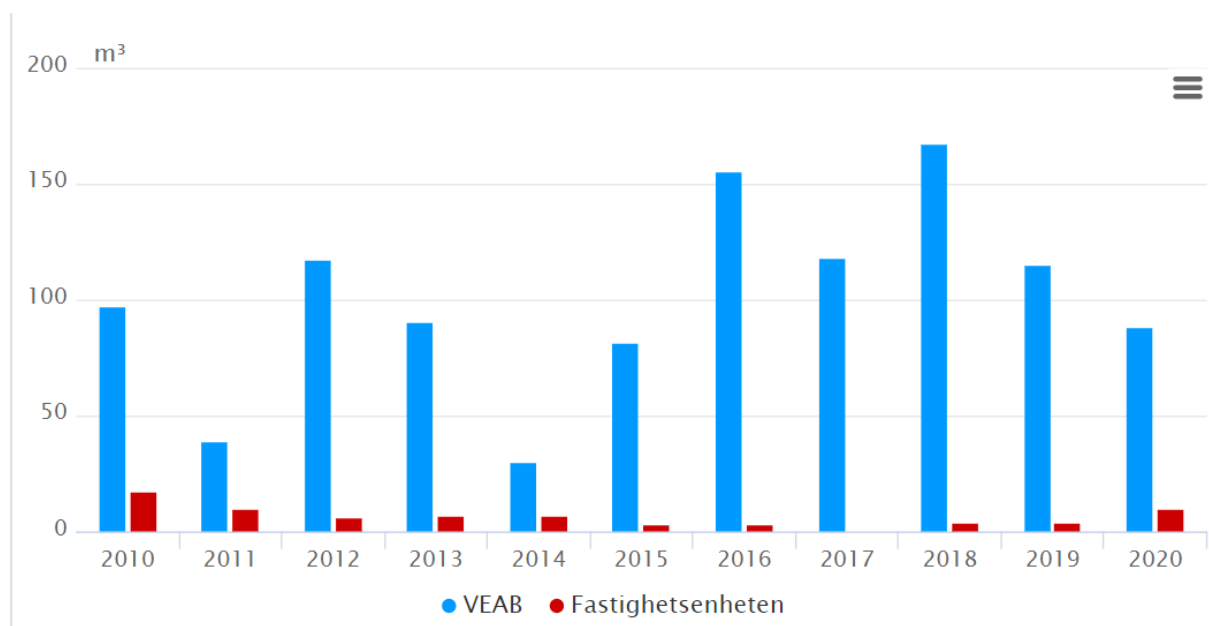
Figur 2. Diagrammet visar mängden direkta fossila koldioxidutsläpp från våra transporter, fastighetsenhetens lokalbestånd samt VEAB:s värmeverk.

De två största fossila koldioxidutsläppen 2020 kom från Vaggeryds Energi AB:s värmeverk samt våra interna transporter, se figur 2. I fjärrvärmeverken används olja som spetslast och beroende på temperatur varierar mängden olja som behöver användas. Under kalla vintrar ökar behovet av att använda olja. Under 2020 utgjorde andelen olja bränslemixen 1,13 %. De senaste åren har även Vaggeryds energi framgångsrikt lyckats få in större industrier i fjärrvärmesystemet som tillsammans med utbyggnad av befintliga kunders värmebehov resulterar i en högre efterfrågan på värme. När det gäller kommunala transporter ligger de fossila koldioxidutsläppen på ungefär samma nivå under de senaste åren. Fastighetsenhetens lokalbestånd använder en mindre mängd olja som ger fossila koldioxidutsläpp.

Fossilbränslefria

Ett av målen är att vi ska bidra till länets klimat- och energistrategi och bli fossilbränslefria gällande uppvärmning av bostäder och lokaler. För kommunens verksamhet mäts detta genom oljeanvändningen i fastighetsenhetens lokalbestånd och i Vaggeryds energis verksamheter, se figur 3 nedan, samt genom andelen fossil energi i våra transporter. För VEAB:s verksamheter används olja som komplement till andra bränsleslag. Mängden beror bland annat på hur kall vintern varit och därmed hur mycket olja som VEAB behövt använda som spetslast. Fastighetsenheten använder numera endast olja som komplement vid Svenarums och Hoks skolor, huvudlasten är pellets. Det finns planer på att byta ut den nuvarande värmekällan till bergvärme. Vi har inte nått målet om att bli fossilbränslefria under 2020 men arbetet att minska andelen olja kommer att fortsätta.

Oljeanvändning

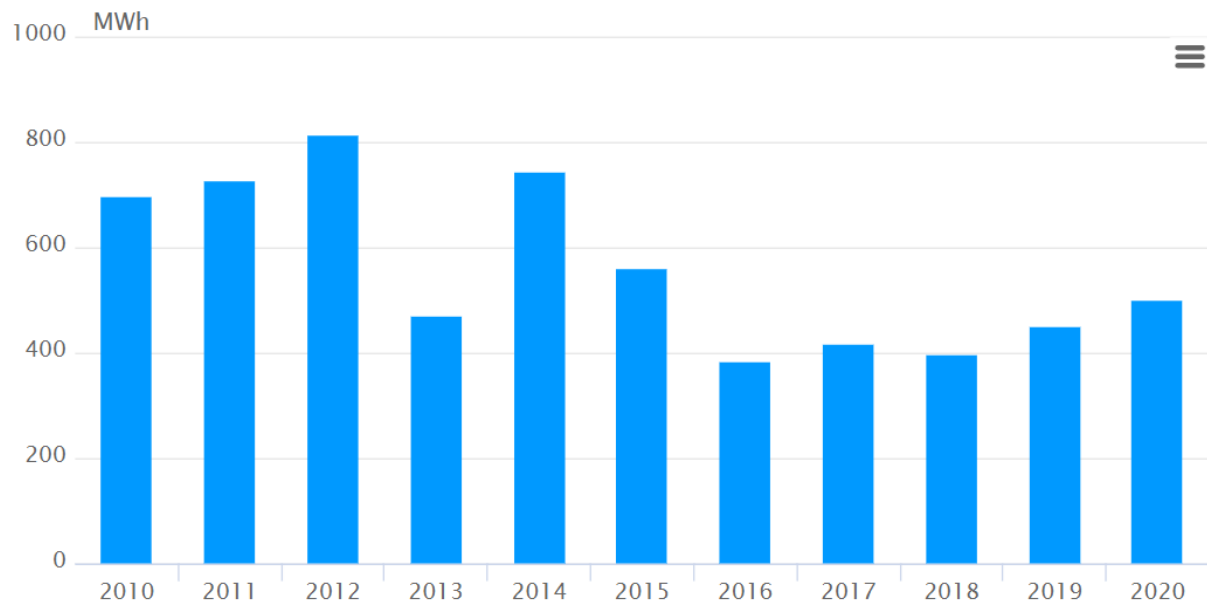
Figur 3. Diagrammet visar oljeanvändningen i fastighetsenheten och VEAB:s verksamheter.

Förnyelsebar energi och el

Målet är att vi ska öka andelen förnyelsebar energi som produceras i kommunen samt att bidra till målet i länets klimat- och energistrategi om att det finns sol- och vindkraftsanläggningar som tillsammans med el från kraftvärme gör att Jönköping är till 50 % självförsörjande på el. I figur 5 visas att den producerade förnyelsebara energin i Vaggeryds kommun som geografiskt område ökar.

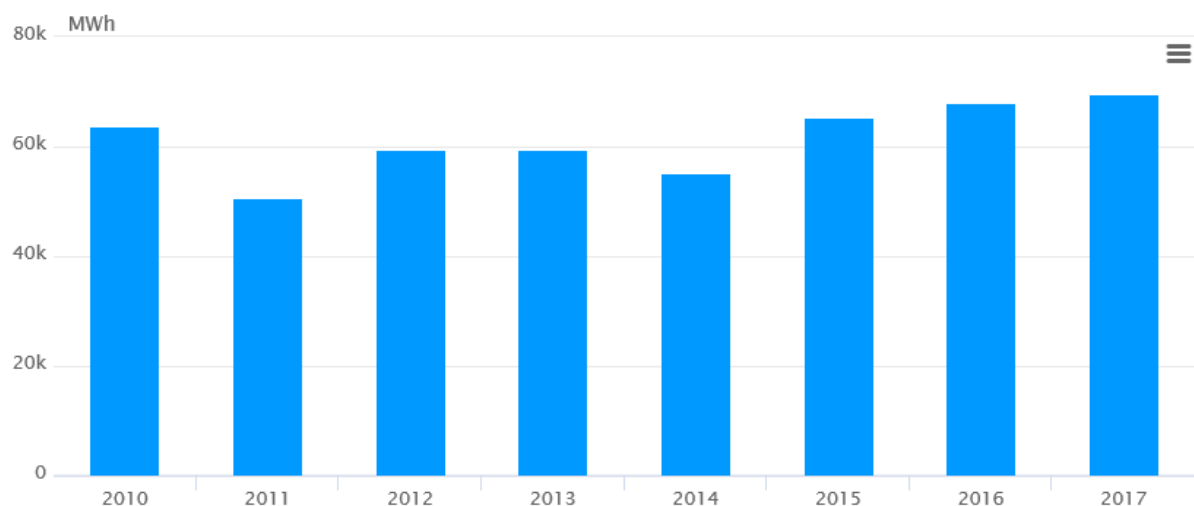
VEAB producerar el från vattenkraft liksom andra vattenkraftsägare, se figur 4. I kommunen saknas till exempel större vindkraftsområden vilket skulle kunna öka andelen förnyelsebar energi. Under 2019 beslutades en vindbruksplan för Vaggeryds kommun men några vindkraftsparker har ännu inte byggts. Kommunfullmäktige lämnade i oktober 2020 ett positivt veto-besked angående en ansökan om vindkraft i Vaggeryds kommun. Ärendet är ännu inte avgjort av länsstyrelsen.

Elproduktion från vattenkraftverk

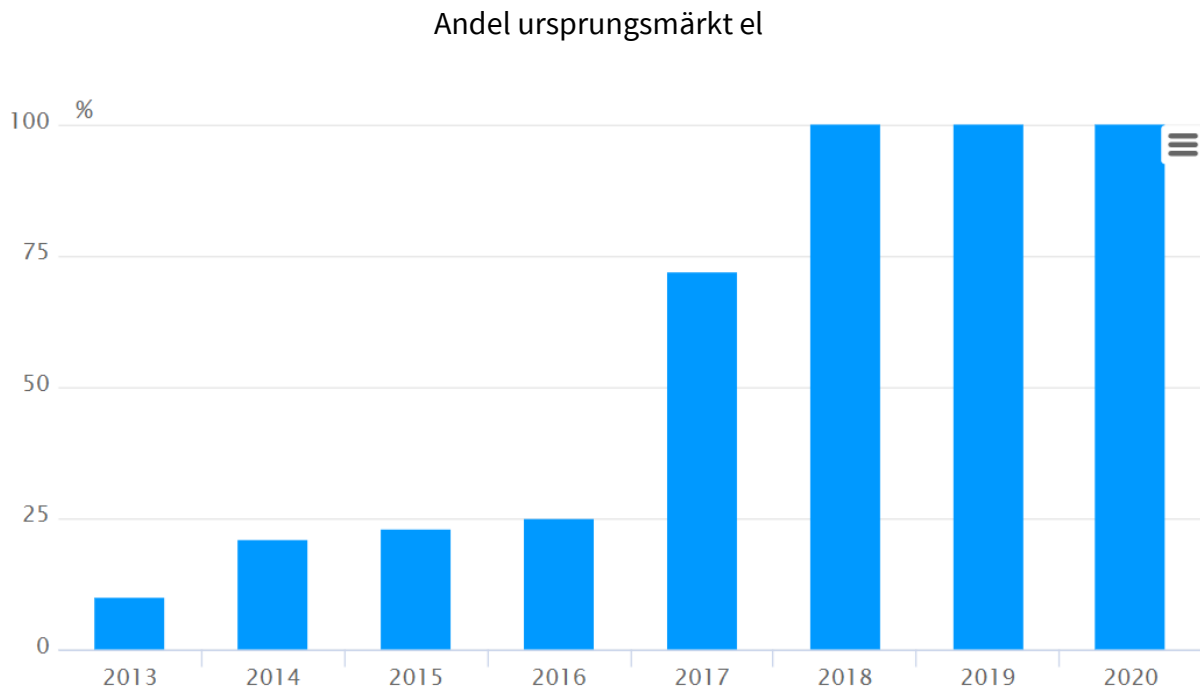
Figur 4. Diagrammet visar elproduktionen från VEAB:s vattenkraftverk.

Producerad förnybar energi i kommunen

Figur 5. Diagrammet visar den producerade förnybara energin i Vaggeryds kommun som geografiskt område och omfattar fjärrvärme, värmepumpar, spillvärme och rökgaskondens. Data saknas för 2018, 2019 och 2020.

Vi har mål om att vi enbart ska handla ursprungsmärkt förnybar el. Från 2018 har vi hat förnyelsebar el i kommunkoncernen, se figur 6 nedan.

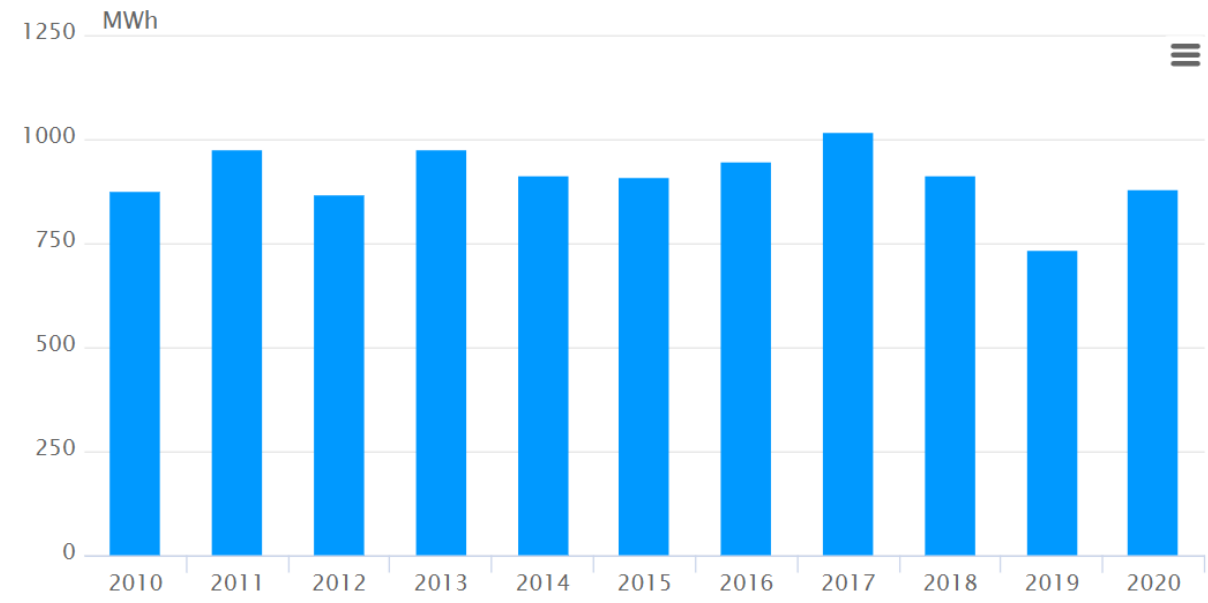

Figur 6. Diagrammet visar andelen ursprungsmärkt el i kommunkoncernen.

Energianvändning i transporter

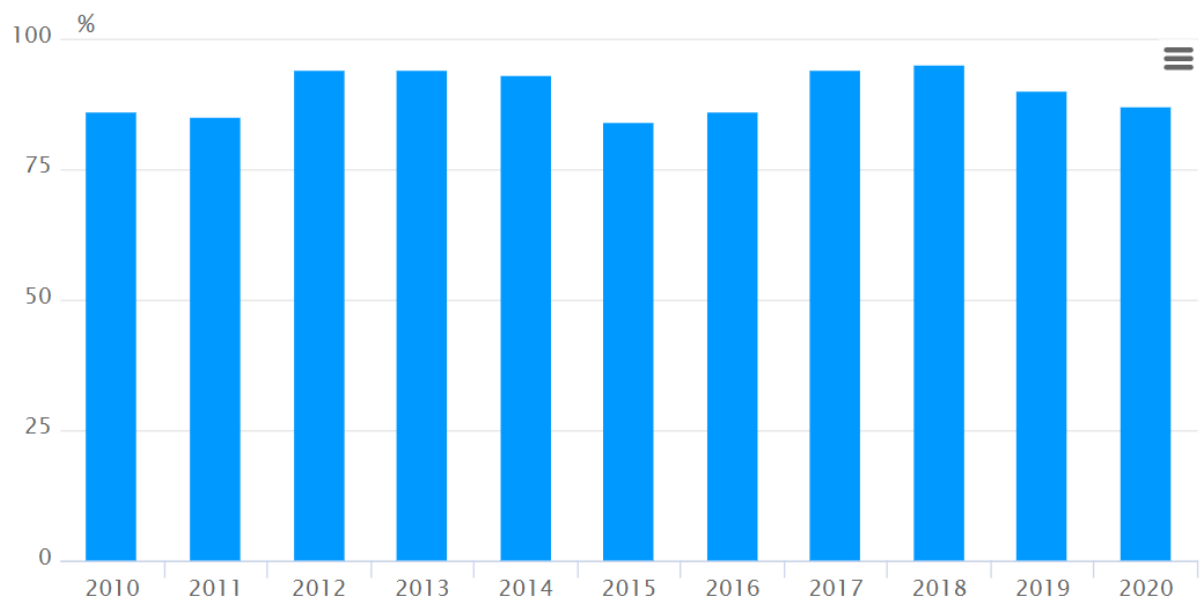
Vi har mål om att vi till år 2020 ska minska energianvändningen för transporter med 10 % jämfört med 2010. Under 2020 användes 878 MWh och under 2010 användes 876 MWh vilket innebär att vi ligger på samma nivå som tidigare. Den stora minskning som ses för 2019 kan förklaras med att energiförbrukningen för elbilar inte kunde räknas med då data från elbilsladdningen saknades. I figur 8 nedan kan vi också se att andelen fossil energi har minskat om än sakta. Förklaringen till den svaga minskningen är att många av våra fordon fortfarande tankas med bensin och diesel. Särskilt hybridbilarna drar mycket bensin när inte kan köra på el.

Energianvändning i kommunkoncernens transporter

Figur 7. Diagrammet visar energianvändningen för kommunkoncerns transporter.

Andel fossil energi i våra transporter (%)

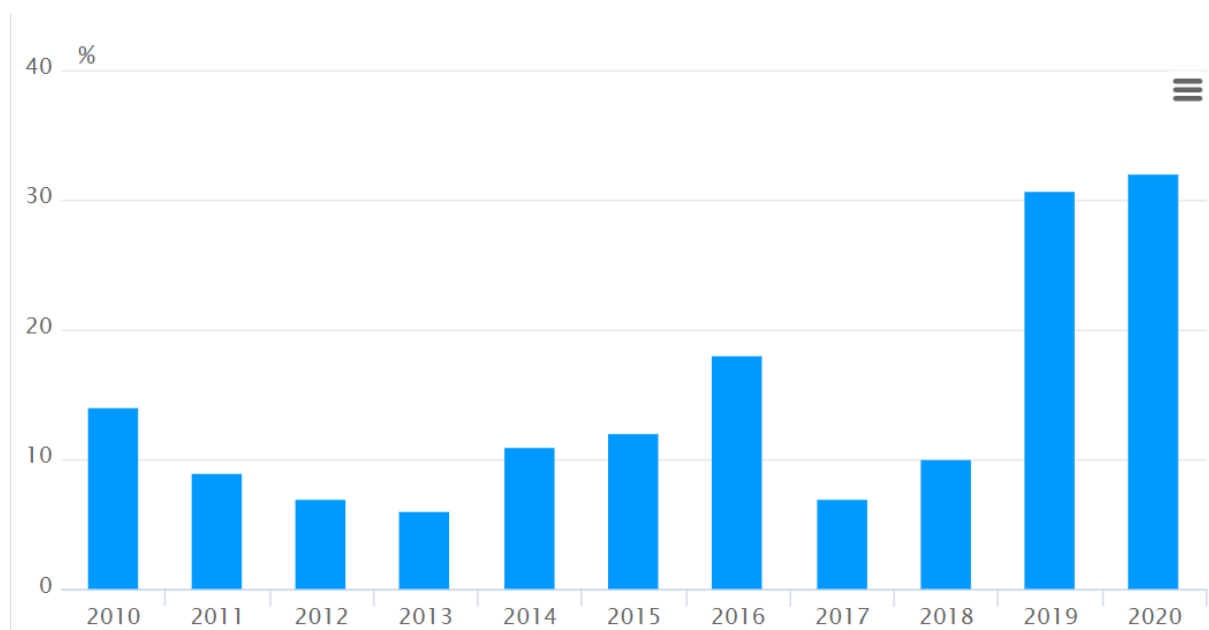

Figur 8. Diagrammet visar andel inköpt fossil energi av totalt inköpt energi för transporter i kommunkoncernen.

Miljöbilar och fossilfria bilar

Kommunen ska öka andelen fordon med förnyelsebara bränslen eller el med 50 % samt andelen miljöbilar till 75 % till år 2020. Under 2019 har vi gjort en stor upphandling av elbilar och därefter har enstaka inköp gjorts. År 2020 är vi uppe i 32 % fossilfria fordon, se figur 9. Trots denna utveckling så har vi inte nått målet till 2020 med 50 % fossilfria fordon. Det skiljer sig i andelen fossilfria fordon mellan personbilar och lätta lastbilar. Andel fossilfria personbilar är 53 % och andelen fossilfria lätta lastbilar är 8 %. Tekniska förvaltningen, VSBo och VEAB har det stora innehavet av lätta lastbilar. Dessa är i många fall ägda vilket gör det svårare att byta ut som till fossilfria fordon eftersom det innebär en större kostnad. Detta är dock något som kommunen behöver hantera för att vi ska uppnå både våra interna miljömål men också för att bidra till de nationella och globala målen kring att minska utsläppen av CO₂.

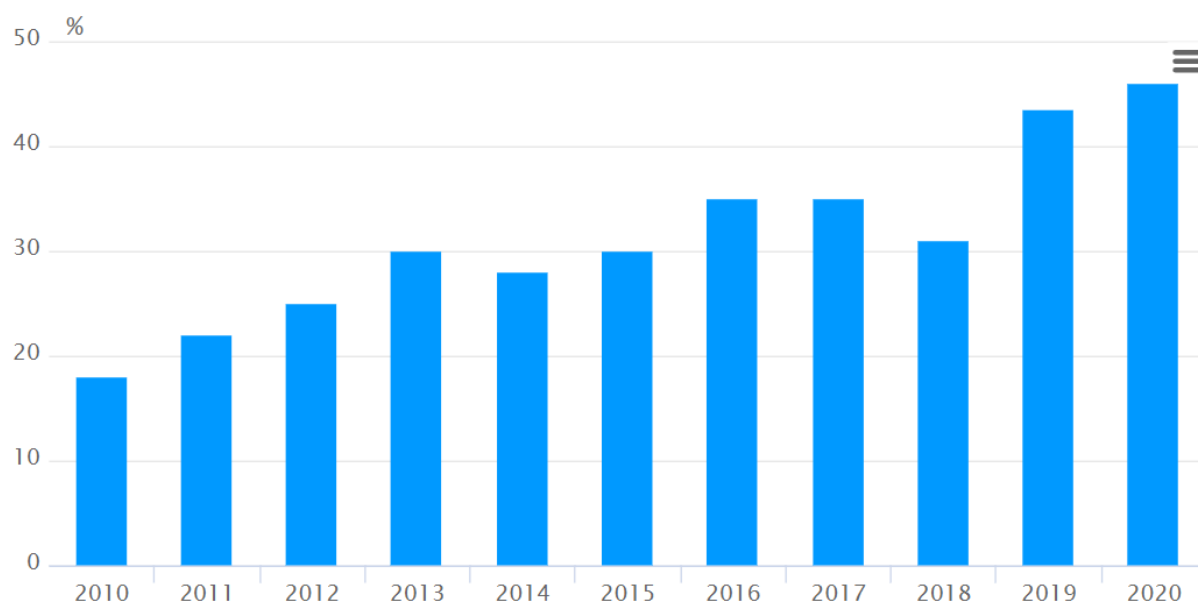
Andelen fordon med förnyelsebara bränslen eller el

Figur 9. Diagrammet visar andelen fordon med förnyelsebara bränslen eller el.

Gällande andelen miljöbilar är vi uppe i den högsta andelen sedan vi började mäta, 46 %, se figur 10. Precis som för de fossilfria fordonen ser vi stora skillnader mellan personbilar och lätta lastbilar. Andelen personbilar som är miljöbilar är 78 % och andelen lätta lastbilar som är miljöbilar är 8 %.

Andel fordon som är miljöbilar

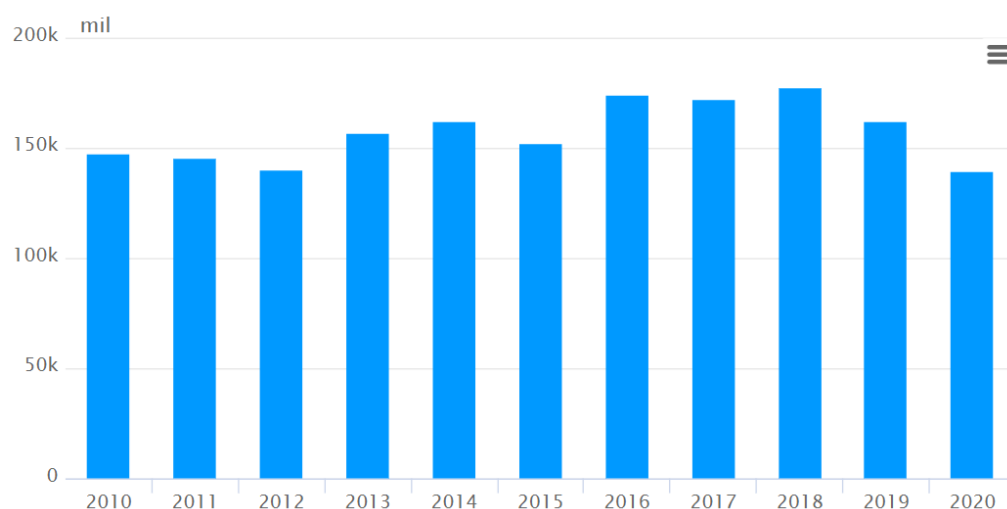

Figur 10. Diagrammet visar andelen miljöbilar i kommunkoncernen.

Transporter och resor

Vi har även mål om att vi ska minska den totala körsträckan med fossila bränslen i kommunkoncernen. I figur 11 nedan visas att vi har minskat körsträckan med ca 14 % sedan 2019 och 6 % sedan 2010. Trots pandemin som upplevs ha satt stopp från mycket resande har vi inte minskat resandet i tjänsten med mer än 14 %. Det visar att många av våra verksamheter är beroende av att kunna resa för att utföra sitt arbete. Det innebär också att vi behöver fokusera på vilka fordon som används i tjänsten och att de är så miljövänliga som möjligt. Det bör tilläggas att mellan 2010 och 2020 har inrapporteringen av data förbättrats samt att sedan 2014 inkluderar statistiken även övriga hyrbilar hyrda hos Hertz (korttidshyror) samt att hemsjukvården ingår i verksamheten sedan 2013.

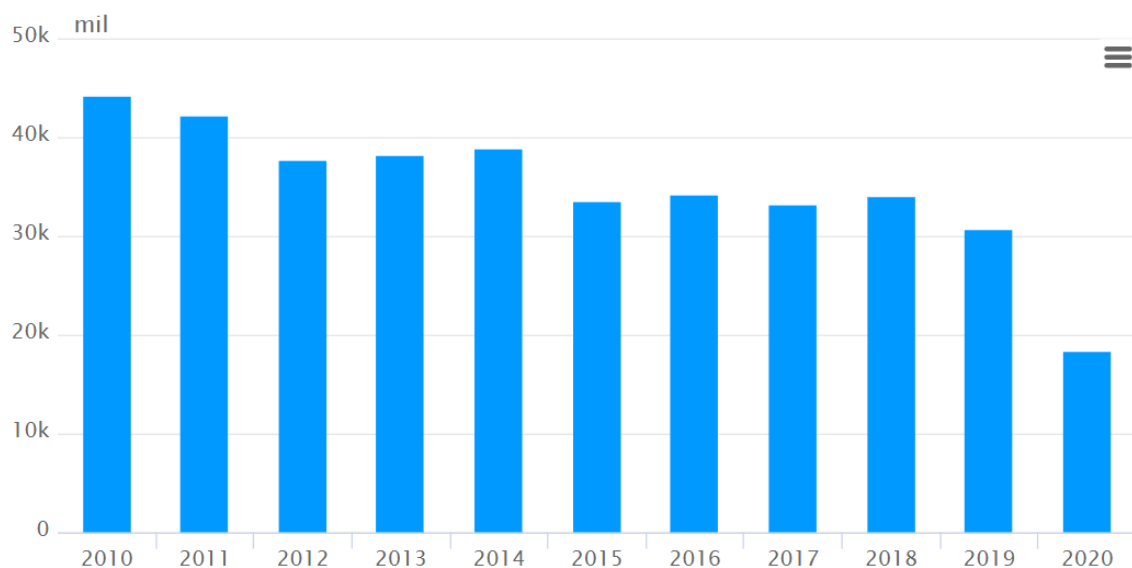
Körsträcka totalt i kommunkoncernen

Figur 11. Diagrammet visar den totala körsträckan i kommunkoncernen.

Att minska transporter med privat bil i tjänsten är en viktig del och där har vi lyckats minska körsträckan sedan 2010 med 58 % och minskningen mellan 2019 och 2020 är 40 %, se figur 12 nedan. Här kan vi se en tydlig påverkan från pandemin som satt stopp för en del av resandet. Mycket av resandet med egen bil i tjänsten har troligen ersatts av digitala möten. Utmaningen framöver blir att hålla i det goda beteendet att inte använda egen bil i tjänsten utan att istället fortsätta att ha digitala möten, resa med kollektivtrafik till utbildningar och vid behov använda verksamhetens bilar.

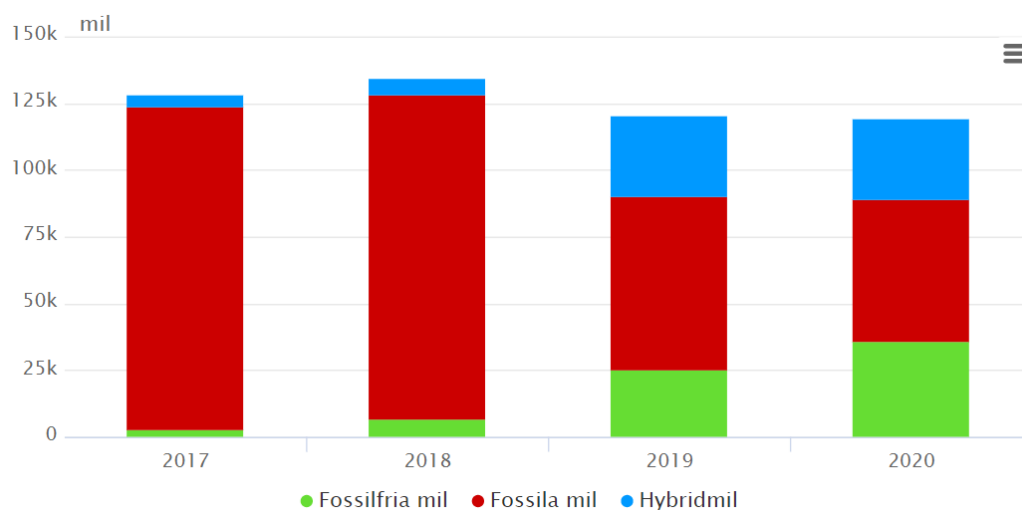
Körsträcka privata bilar i tjänsten

Figur 12. Diagrammet visar körsträckan med privata bilar i tjänsten.

I figur 13 nedan redovisas den totala körsträckan som sker med fordon med fossilt bränsle samt med fordon med fossilfritt bränsle eller hybridbilar. Under 2020 var 30 % av de körda milen med elbilar samtidigt som andelen elbilar utgör 32 % av fordonsflottan.

Antal fossila och icke-fossila mil

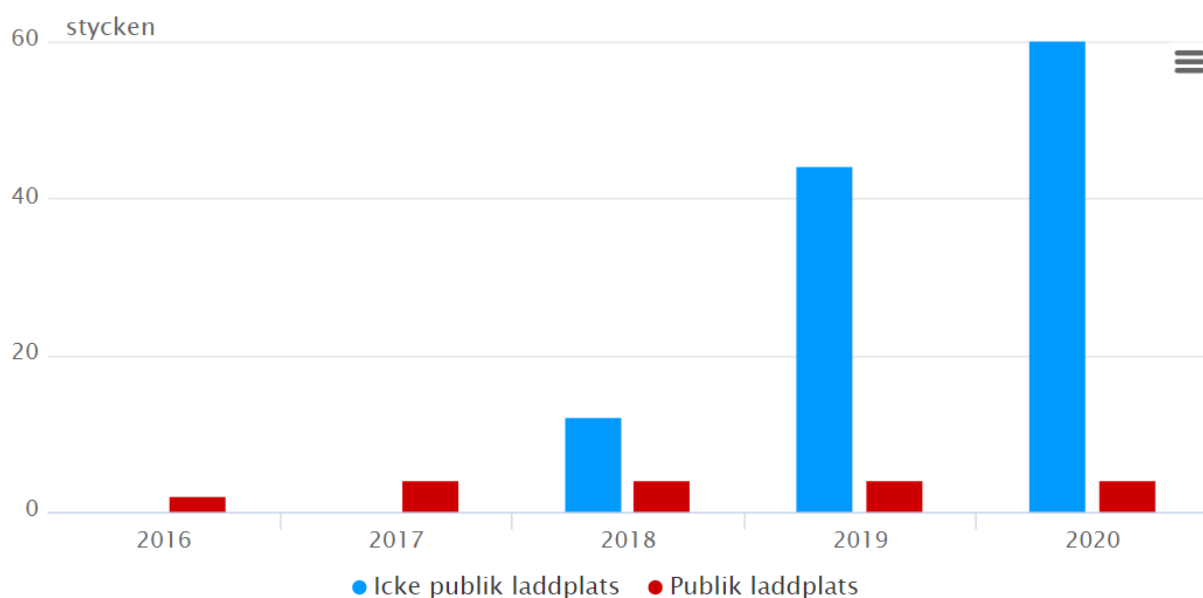

Figur 13. Diagrammet visar antalet mil som körts med fossilt bränsle, elbilar samt hybridbilar i kommunkoncernen.

I och med att vi har mål om att byta ut vår fordonsflotta till bilar med förnyelsebara bränslen eller el behöver vi också säkerställa att det finns en laddinfrastruktur för våra elbilar. I figur 14 nedan visas antalet publika och icke-publika laddplatser i kommunen. Under 2016 och 2017 hade vi enbart publika laddplatser i kommunen, det vill säga sådana laddplatser som även är öppna för allmänheten. 2020 har vi totalt 60 icke-publika laddplatser och 4 publika laddplatser i kommunen som ägs och driftas av VEAB. Ytterligare laddstolpar finns vid privata företag och besöksmål som t ex Hooks herrgård och Tallnäs stiftsgård.

Den stora investeringen och snabba takten att sätta upp laddstolpar har delvis möjliggjorts av bidraget Klimatklivet från Naturvårdsverket. Vaggeryds energi har under ett fåtal år tagit ett stort ansvar och kostnaden för etableringen av laddplatser vid våra kommunala arbetsplatser. Fastighetsenheten har också med laddstolpar (eller förberedelse för laddstolpar) vid nybyggnation av t ex förskola. Nu ser vi att merparten av utbyggnationen vid kommunala arbetsplatser är utförd och att antalet laddplatser inte kommer att öka i så stor omfattning under kommande år.

Antalet laddplatser i kommunen

Figur 14. Diagrammet visar antalet icke-publika samt publika laddplatser i kommunen som driftas av Vaggeryds energi.

Miljömålet God bebyggd miljö

Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt som erbjuder en hälsosam livsmiljö samt medverkar till en god regional och global miljö. En viktig del i arbetet är att vi måste bli mer energieffektivare men också att vi är smarta och väljer energi med ett hållbart och förnybart ursprung.

Koppling till Agenda 2030

Mål 7 Hållbar energi för alla innebär att vi ska ha hållbar, tillförlitlig och förnyelsebar energi och rena bränslen. Till år 2030 ska vi väsentligt ha ökat andelen förnyelsebar energi. Som kommun kan vi bidra med att producera vind- och vattenkraft och främja vindkraftsetableringar. Det är också viktigt att vi köper in förnyelsebar energi och el till våra verksamheter för att öka efterfrågan och stärka marknaden. Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur innebär att vi behöver ha fungerande, stabil och gränsöverskridande infrastruktur för alla. Som kommun kan vi bidra genom att bygga ut infrastrukturen som gång- och cykelvägar samt tillsammans med regionen verka för en attraktiv kollektivtrafik. Som kommun kan vi också verka för att bidra till laddinfrastruktur för elbilar och verka för att vi kan tanka förnyelsebara bränslen i kommunen. Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi behöver ha en hållbar planering och byggande av bostäder, infrastruktur, offentliga platser, transporter och återvinning. Som kommun har vi stor rådighet över den fysiska planeringen och kan aktivt välja att bygga och planera hållbart. Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna innebär att vi behöver minska våra koldioxidutsläpp för att kunna hålla oss inom 2-gradersmålet. Om vi inte klarar det så får det allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Som kommunen behöver vi se ut alla våra utsläpp, både från transporter och byggnader. Vi behöver också ett starkt samarbete med näringslivet för att tillsammans arbeta med frågan.

Total målbedömning: 😞 Det är osäkert om målet kommer att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet God bebyggd miljö.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att minska energianvändningen och öka andelen hållbart resande.

Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att energianvändningen i Jönköpings län år 2020 ska vara 30 % effektivare än år 2008 och vara högst 11 000 GWh.

2. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att år 2020 har nästan alla tätorter utbyggd fjärrvärme eller närvärme med enbart förnybar energi.

3. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att andelen kollektivtrafik eller cykel ökat med 20 % till år 2020 räknat från år 2002.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

1. Vi ska till år 2020 energieffektivisera och minska energianvändningen i byggnader med 20 %. Detta motsvarar 5 522 MWh. 2010 är basår.

2. Målet är att vi ska uppföra solceller på i princip all egen nybyggnation. Vid allnybyggnation ska en solcellskalkyl upprättas och om återbetalningstiden är max 15 år ska solceller sättas upp.

3. Vi ska ställa energi- och miljökrav vid alla egna nybyggnationer.

4. Vi ska konvertera alla fastigheter som förvärvas till fossilbränslefri värmekälla.

5. Vi ska utveckla och främja cykeltrafiken i kommunen.

6. Vi ska anlägga minst en gång- och cykelvägsträcka per år.

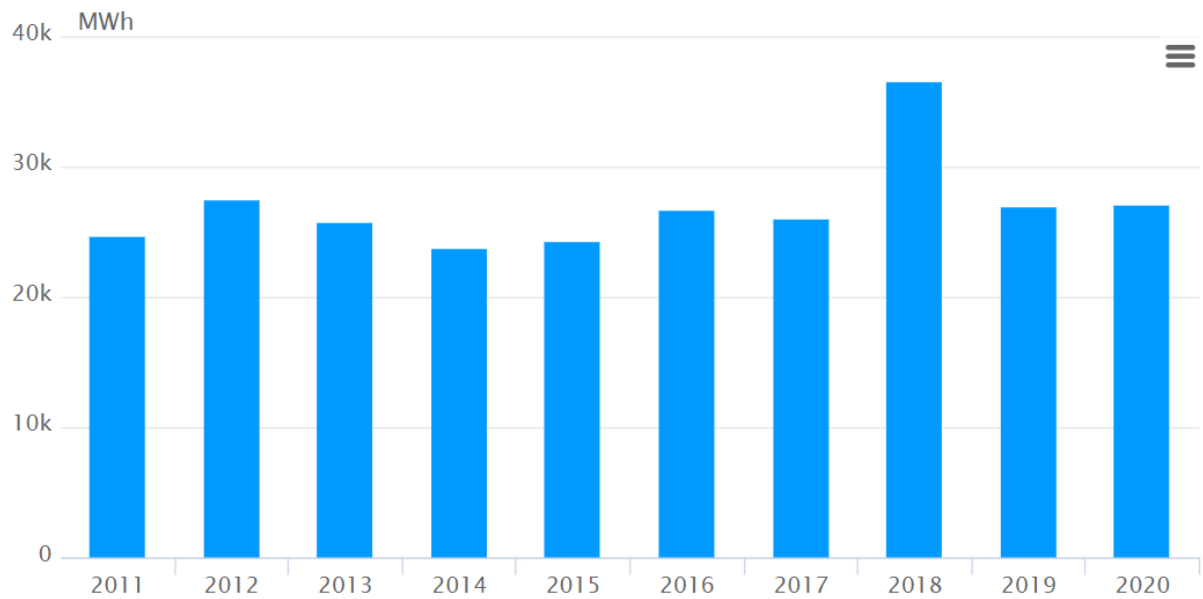
7. Kommunen ska sträva efter att minimera elanvändningen för uppvärmning av fastigheter till förmån för fjärrvärme

Statistik och nyckeltal - God bebyggd miljö

Energianvändning och energieffektivisering

Vi har mål om att vi ska energieffektivisera och minska i våra byggnader med 20 % år 2020 jämfört med år 2010. I figur 15 nedan visas att den inköpta energin till byggnader inte har minskat utan ökat jämfört med 2011 vilket gör det mycket svårt att nå våra mål. I den nya klimat- och energistrategin som Vaggeryds kommun ställts sig bakom är målet att energianvändningen inom bostäder och byggnader ska ha effektiviserats med 50 % år 2030 jämfört med år 2005.

Inköpt energi till byggnader

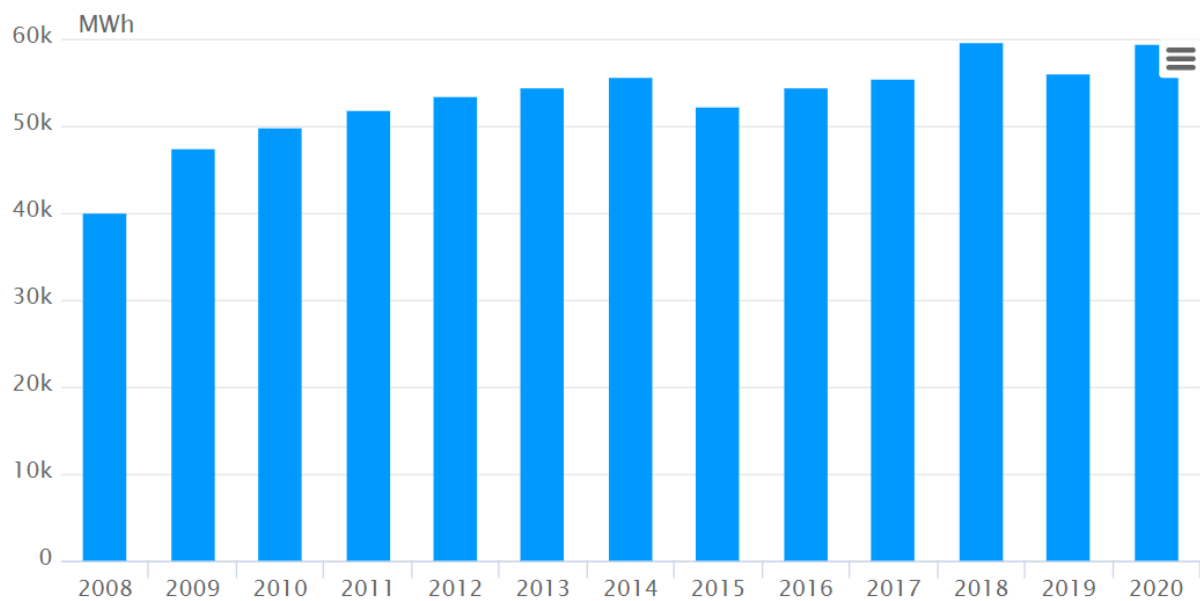

Figur 15. Diagrammet visar den inköpta energin till byggnader för VEAB, VSBo och fastighetsenhetens lokalbestånd.

Fjärrvärme

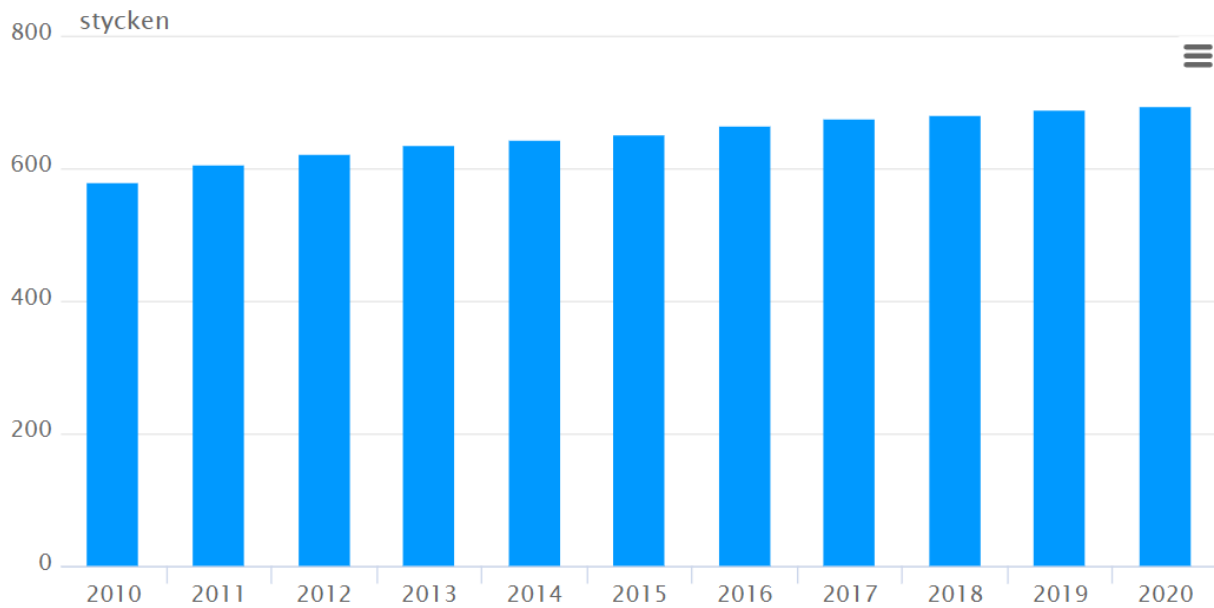
Våra mål om ökad fjärrvärmeanvändning går i rätt riktning och vi bidrar till målen om utökad utbyggnation av fjärrvärme. Planer pågår för att bygga et nytt värmeverk för att klara den ökade efterfrågan på fjärrvärme.

Fjärrvärmeleverans

Figur 16. Diagrammet visar den totala fjärrvärmeleveransen av Vaggeryds energi.

Fjärrvärmekunder

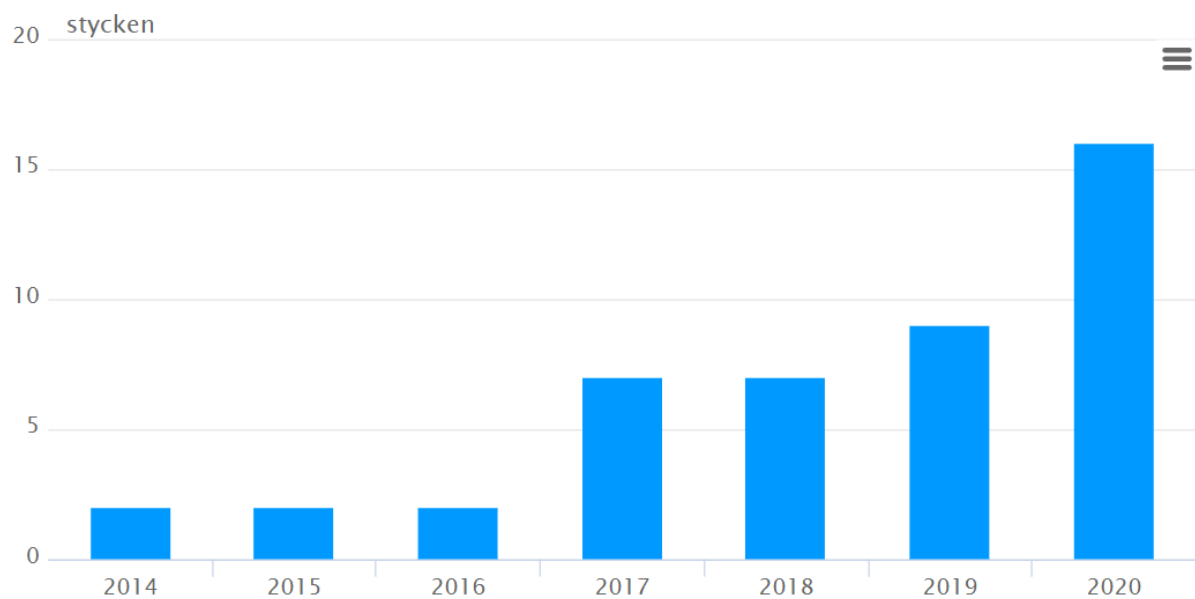

Figur 17. Diagrammet visar antalet fjärrvärmekunder hos Vaggeryds energi.

Solenergi

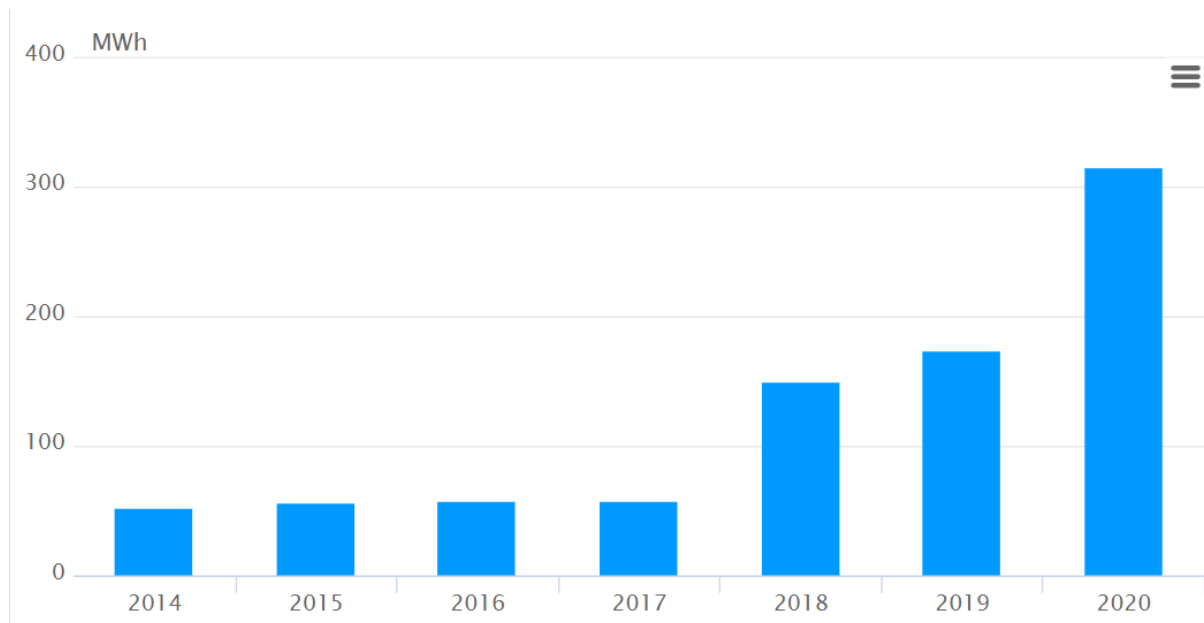
Vi utökar våra solcellsanläggningar samt vår produktion av solcellsel under 2020. Under 2020 har vi installerat i fler solcellsanläggningar och i dagsläget finns det 16 stycken anläggningar för produktion av solenergi som är godkända för elcertifikat, se figur 18. Produktionen av solenergi har ökat med 45 % mellan 2019 och 2020.

Antal solcellsanläggningar

Figur 18. Diagrammet visar antalet solcellsanläggningar i kommunen.

Producerad solenergi

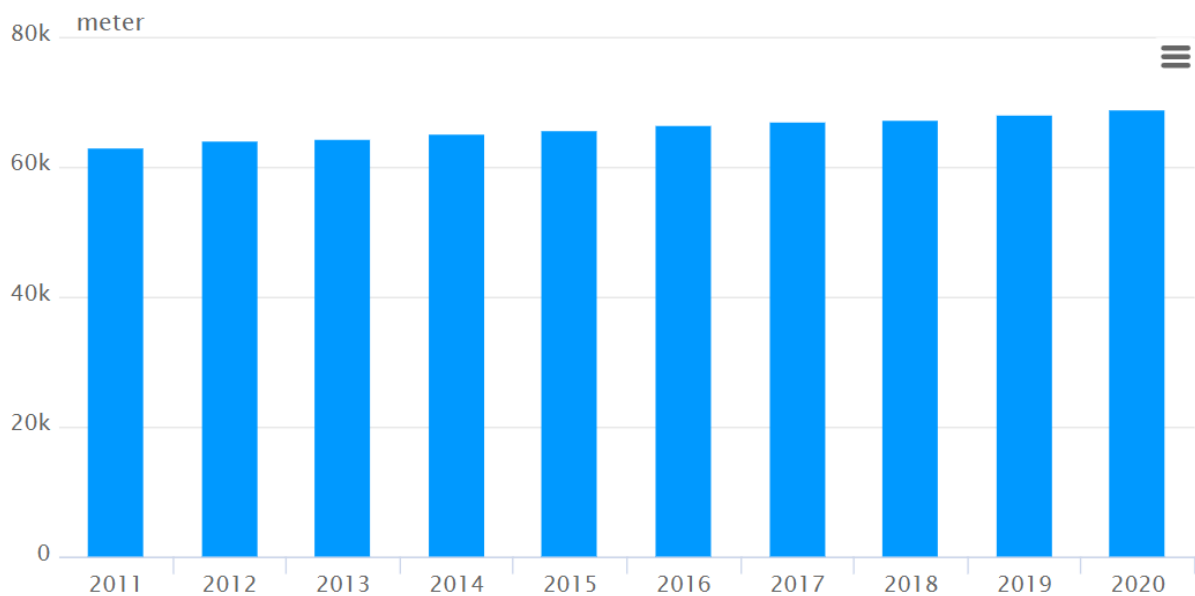

Figur 19. Diagrammet visar den producerade solcellsenergin vid kommunens och Vaggeryds energis solcellsanläggningar.

Transporter och resor

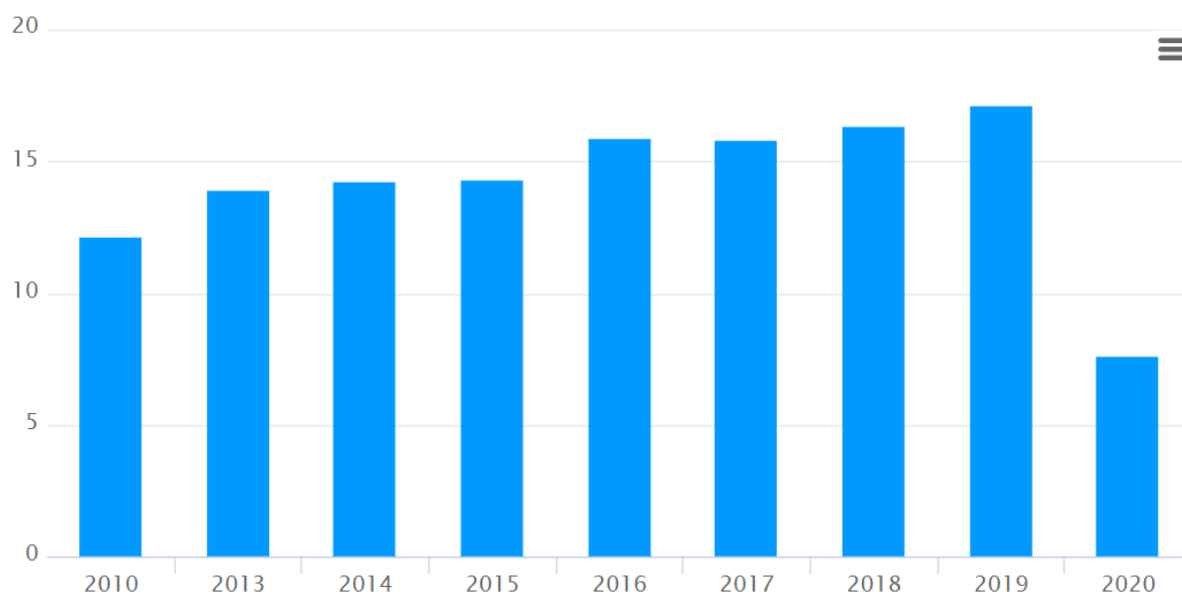
Vi har ett mål om att vi ska verka för och främja cykeltrafiken i kommunen. En del i detta är att bygga cykelvägar.

Cykelvägar i kommunen

Figur 20. Diagrammet visar antalet meter cykelväg som finns i kommunen.

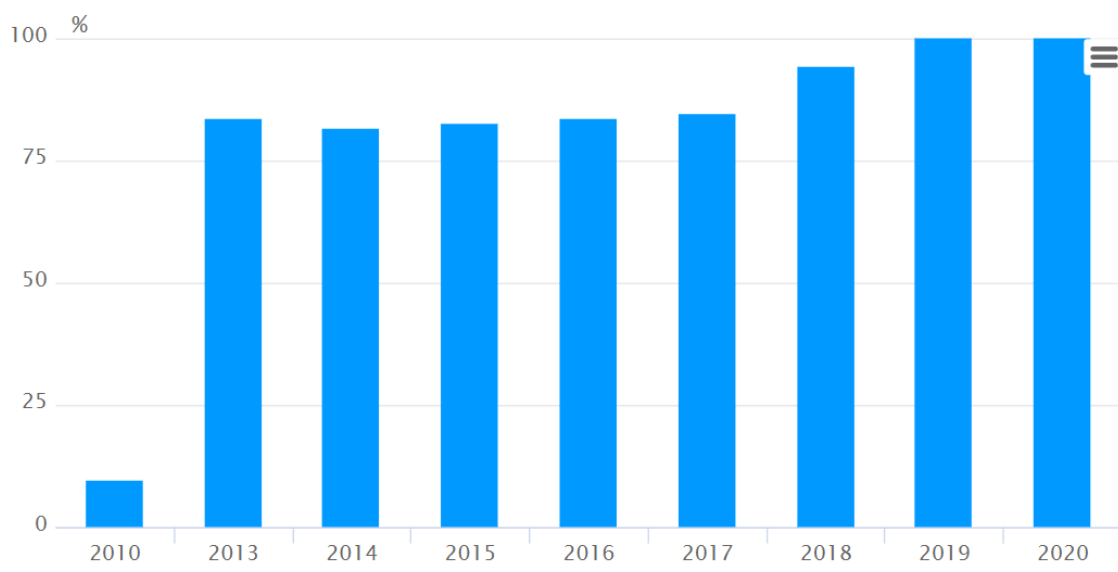
Resor med kollektivtrafik per invånare

Figur 21. Diagrammet visar antalet resor med kollektivtrafik i kommunen per kommuninvånare.

Ett av våra mål anger att vi ska öka andelen resor med kollektivtrafik eller cykel med 20 % år 2020 jämfört med 2005. Siffror för resandet med kollektivtrafik 2005 saknas. Mellan 2010 och 2019 ökade andelen resor med kollektivtrafik med 41 %. Under 2020 innebär pandemin att vi inte skulle resa med kollektivtrafiken och vi ser en drastisk nedgång i antalet resor per kommuninvånare. När pandemin är över har vi en stor utmaning att få folk att börja åka kollektivt igen. En stor satsning har gjorts på linje 500, en snabbuss mellan Jönköping och Värnamo med 2 stopp i Vaggeryd och 2 stopp i Skillingaryd. Enligt länets klimat- och energistrategi så ska andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång vara minst 30 % av det totala resandet år 2030.

Andelen förnyelsebart bränsle i busstrafiken

Figur 22. Diagrammet visar andel förnyelsebart bränsle i busstrafikens fordon (Källa JLT).

Kommunen värnar om våra naturtillgångar

Området fokuserar på mål som berör de ekologiska värdena och naturtillgångarna, både på land och i akvatiska miljöer. De miljömål som berörs är Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt djur- och växtliv och Ett rikt odlingslandskap.

Miljömålet Bara naturlig försurning

Försurade ämnen skall inte tillkomma mark och vatten genom nedfall eller markanvändning. Försurade marker och sjöar påverkar den biologiska mångfalden negativt och åtgärder så som kalkning utförs för att mildra skadorna.

Koppling till Agenda 2030

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla handlar om att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Som kommun kan vi bidra genom att till exempel kalka våra försurade vattendrag. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.

Total målbedömning: 😊 Målet ser ut att uppnås. Bedömningen baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Bara naturlig försurning.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att förbättra vattenkemisk och biologisk status i sjöar och vattendrag så att de inte är påverkade av försurningen.

Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att antalet försurningspåverkade sjöar och vattendrag ska minska.
2. Målet är ett pH på lika med eller över 6,0⁴ och alkalinitet på minst 0,1 mmol/liter.

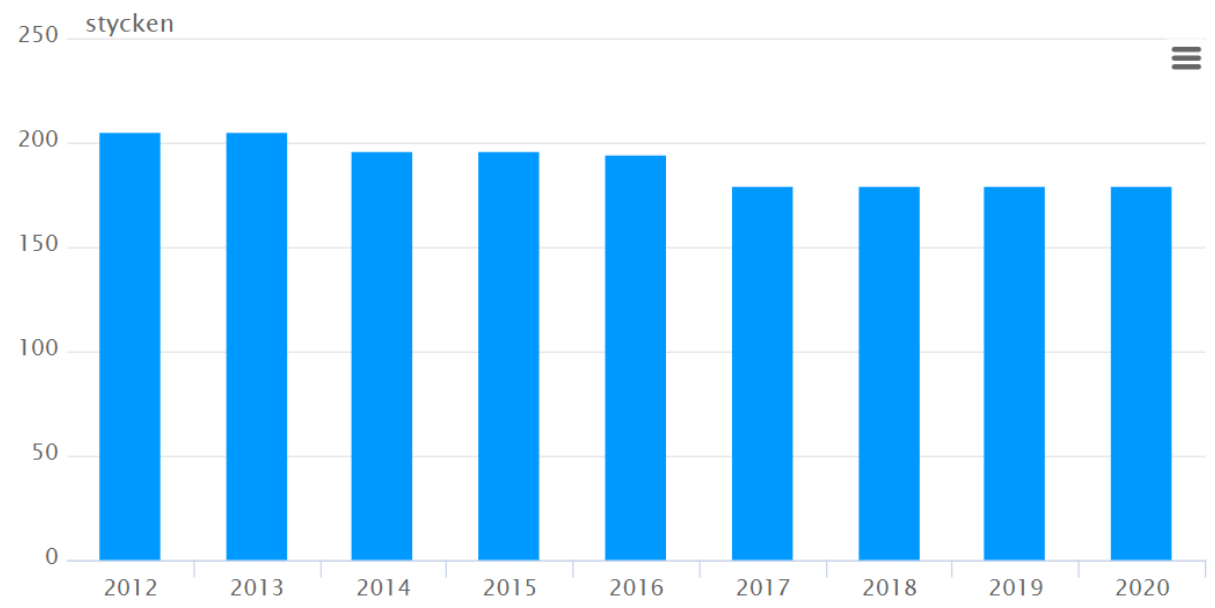
⁴ Kommunen har ett högre pH-mål jämfört med länsstyrelsen vars pH-mål i merparten av vattendragen är 5,6. Motivet för ett högre pH-mål är att negativa konsekvenser för de biologiska värdena bedöms vara stora med ett så lågt målvärde som pH 5,6.

Statistik och nyckeltal – Bara naturlig försurning

Försurning

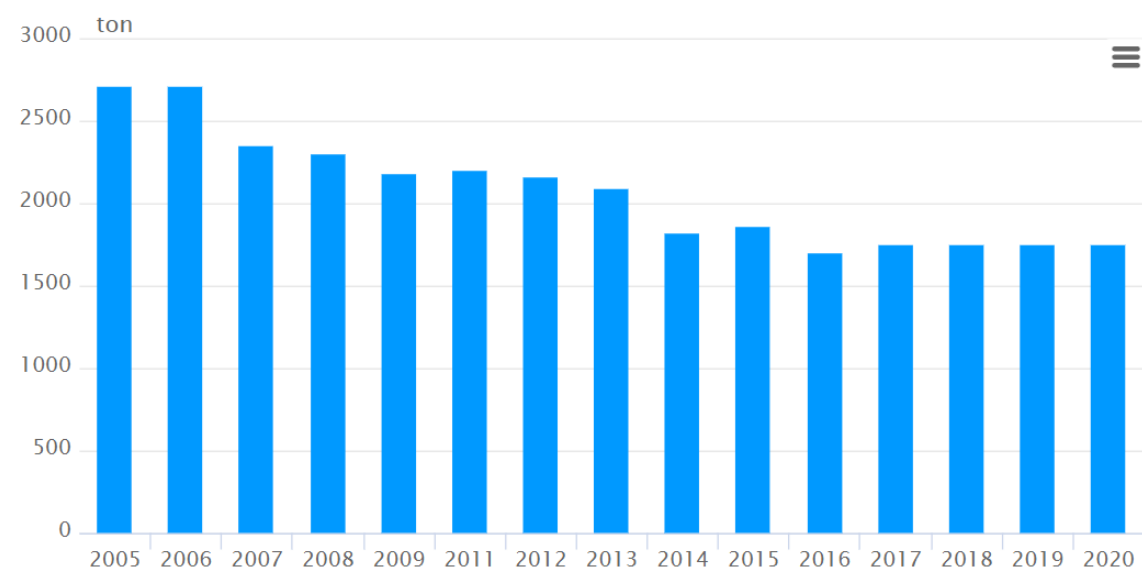
Kommunen är huvudman för kalkningen som har pågått sedan 1983. 2020 spreds 1 747 ton kalkprodukt fördelat på 57 sjöar och 122 våtmarker, se figur 23 och 24. Kalkningen har dock minskat sedan starten 2004 vilket visar på att det gett avsedd effekt. Kalkningen sker på hösten och under 2020 spreds allt kalk med helikopter. För att kontrollera kalkeffekten ansvarar kommunen för att vattenprover tas i ett 75-tal provpunkter.

Antalet sjöar och våtmarker som kalkas

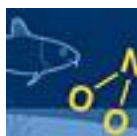

Figur 23. Diagrammet visar antalet sjöar och vattendrag som kalkats under perioden 2012-2019.

Kalkmängden som sprids årligen i kommunen

Figur 24. Diagrammet visar mängden kalk som sprids i kommunen under perioden 2004-2020.

Miljömålet Ingen övergödning

Halterna av de övergödande ämnen som tillförs mark och vatten skall vara så låga så att de inte negativt inverkar på människors hälsa eller förutsättningarna för biologisk mångfald. Mätningar utförs bl.a. på utsläppen från reningsverket.

Koppling till Agenda 2030

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla synliggöra att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Som kommun kan vi bidra genom att till exempel minska övergödningen i våra vattendrag, dels genom det vi själva släpper ut i våra reningsverk men också genom att göra tillsyn på andra verksamheter. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbart nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.

Total målbedömning: 😞 Det är osäkert om målet kommer att uppnås. Bedömningen baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Ingen övergödning.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att minimera utsläppen av övergödande ämnen.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

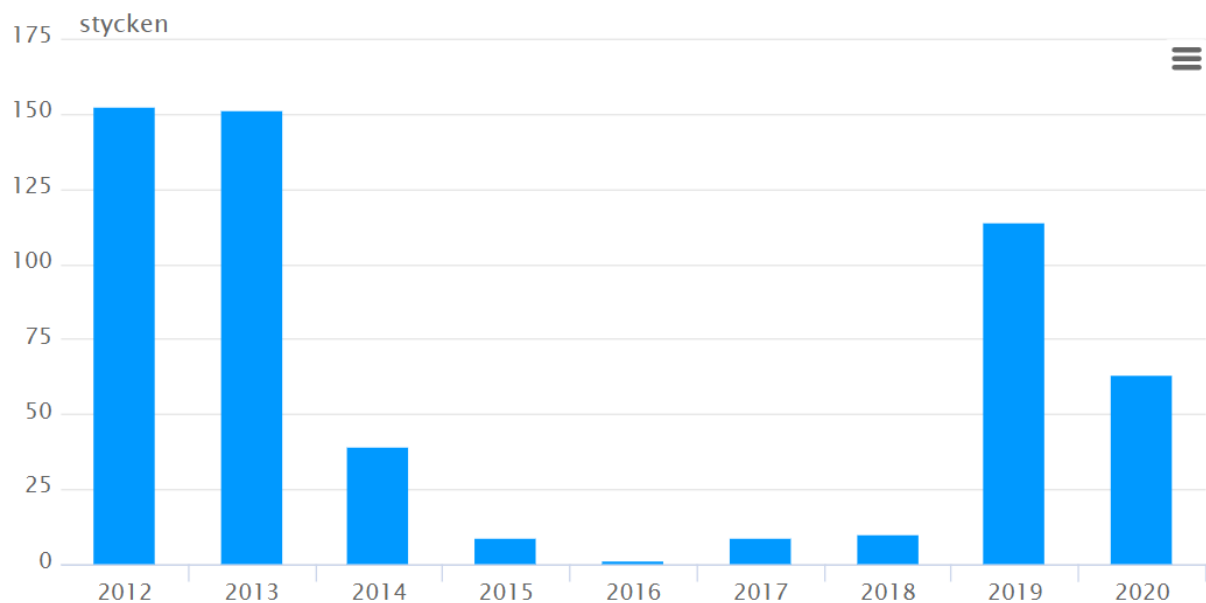
1. Vi ska som ett genomsnitt inventera 20 enskilda avlopp per år (egeniniterade inventeringar).
2. Utsläppen från reningsverket i Skillingaryd ska i utsläppspunkten i ledningen till våtmarken (punkt B) inte överstiga följande riktvärden:
 - N_{tot} 15 mg/l
 - P_{tot} 0,8 mg/l
 - BOD_7 10 mg/l

Statistik och nyckeltal - Ingen övergödning

Utsläpp av övergödande ämnen

Inventeringar av enskilda avlopp utförs årligen av miljö- och byggförvaltningen för att säkerställa att avloppet håller det mått som krävs för att undvika utläckage av kväve och fosfor. Under 2011-2012 pågick det externfinansierade avloppsprojektet därav möjligheten att inventera fler avlopp, se figur 25. Under 2020 har 63 enskilda avlopp inventerats.

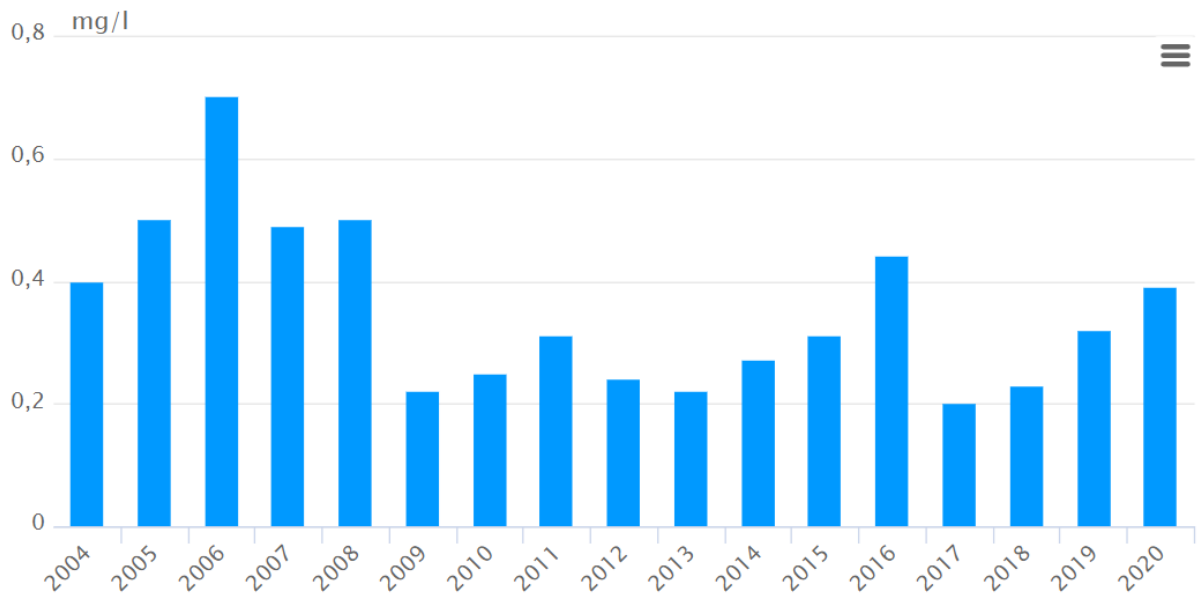
Inventerade enskilda avlopp

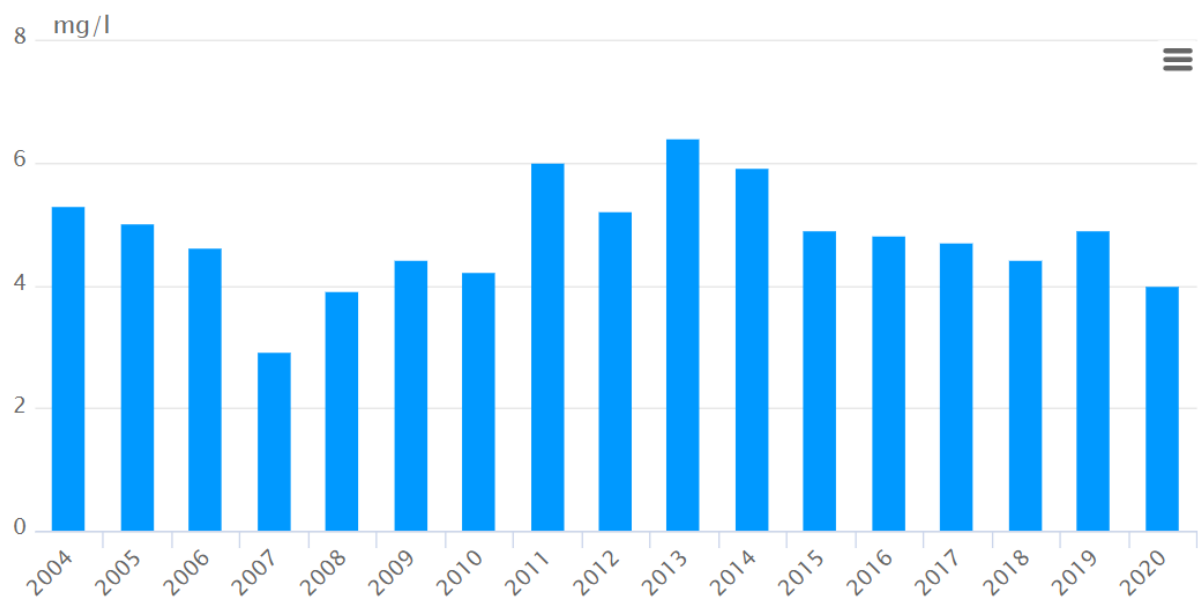
Figur 25. Diagrammet visar antalet inventerad enskilda avlopp under perioden 2012-2020.

Vid reningsverket i Skillingaryd mäts halten fosfor, kväve och BOD₇ (biokemisk syreförbrukning) i renat avloppsvatten för att säkerställa att halterna inte överstiger de riktvärden som anges i tillståndsbeslutet, se figur 26, 27 och 28. Värdena för både fosfor, kväve och BOD₇ ligger under de riktvärden som finns i tillståndsbeslutet (15 mg/l för kväve, 0,5 mg/l för fosfor och 10 mg/l för BOD₇). 98 % av avloppsvattnet i kommunen förs till Skillingaryds reningsverk. I Bondstorp behandlas ca 2 %. Reningsverken i Hagafors och Svenarum har lagts ner under 2020 på grund av bristfällig reningskapacitet och istället pumpas avloppsvattnet att pumpas och behandlas på Skillingaryds reningsverk.

Halten fosfor i renat avloppsvatten

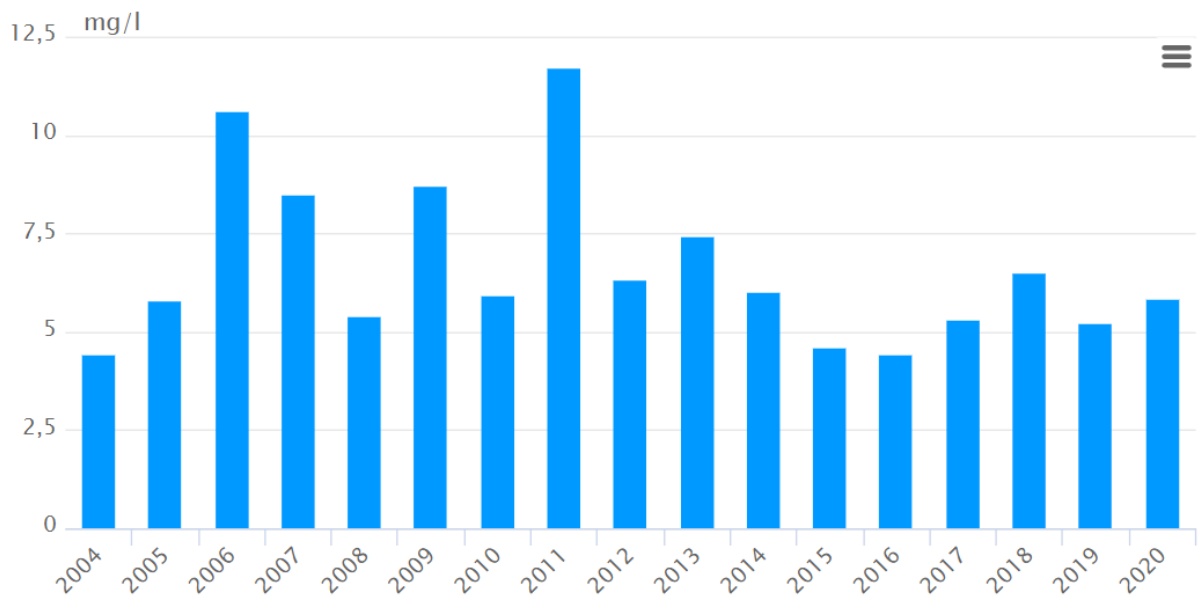

Figur 26. Diagrammet visar halten fosfor i renat avloppsvatten under perioden 2004-2020.

Halten BOD₇ i renat avloppsvatten

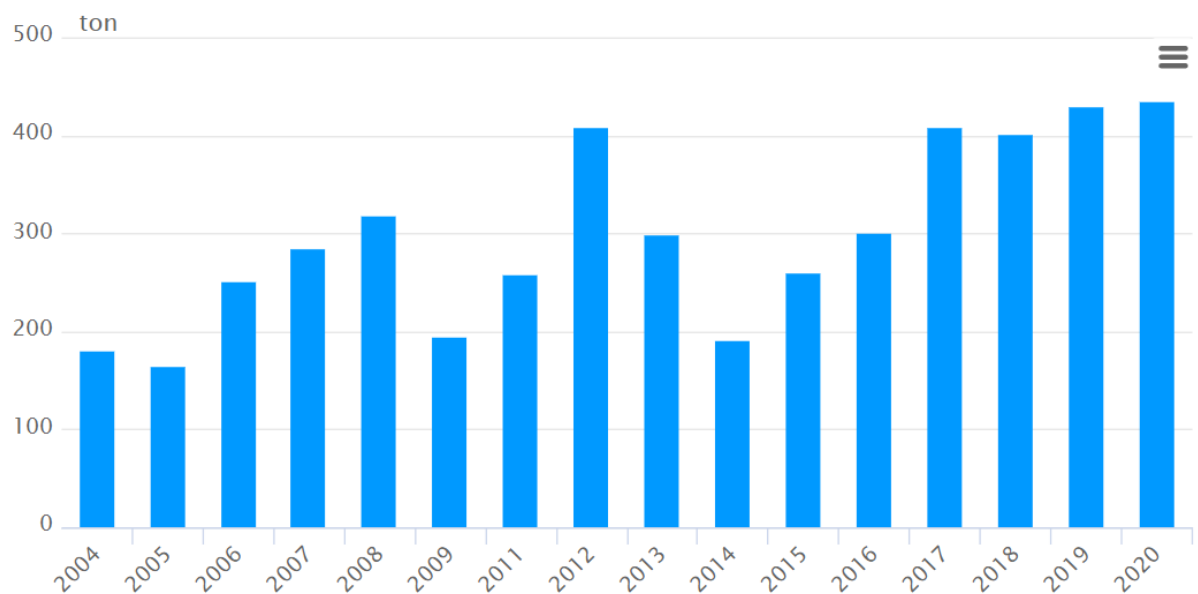
Figur 27. Diagrammet visar halten BOD₇ i renat avloppsvatten under perioden 2004-2020.

Halten kväve i renat avloppsvatten

Figur 28. Diagrammet visar halten kväve i renat avloppsvatten under perioden 2004-2020.

Mängden fosfor och kväve som tillförs vattendragen

Figur 29. Nettotillförsel av kväve och fosfor till vattendragen från avrinningsområdet. I uppgiften ingår urlakning från omgivande mark till vattendrag samt utsläpp från mänsklig aktivitet t ex jordbruk, avloppsreningsverk, enskilda avlopp och dagvattnen. Mängden är starkt kopplad till om det varit mycket nederbörd. Källa 2004-2014 Miljö- och bygg. Källa 2015-2020 SMHI.

Miljömålet Levande sjöar och vattendrag

Statusen på sjöar och vattendrag skall förbättras så att de är ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer bevaras.

Koppling till Agenda 2030

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla synliggöra att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Som kommun kan vi bidra genom att till exempel via olika projekt återställa ekosystemen i vattendrag och våtmarker. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.

Total målbedömning: 😬 Det är osäkert om målet kommer att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att förbättra statusen så att alla sjöar och vattendrag har god vattenstatus.
2. Målet är att stärka den biologiska mångfalden och blå infrastrukturen i kommunen

Detaljerat mål för kommunkoncernen

1. Vi ska genomföra åtgärderna i vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Statistik och nyckeltal - Levande sjöar och vattendrag

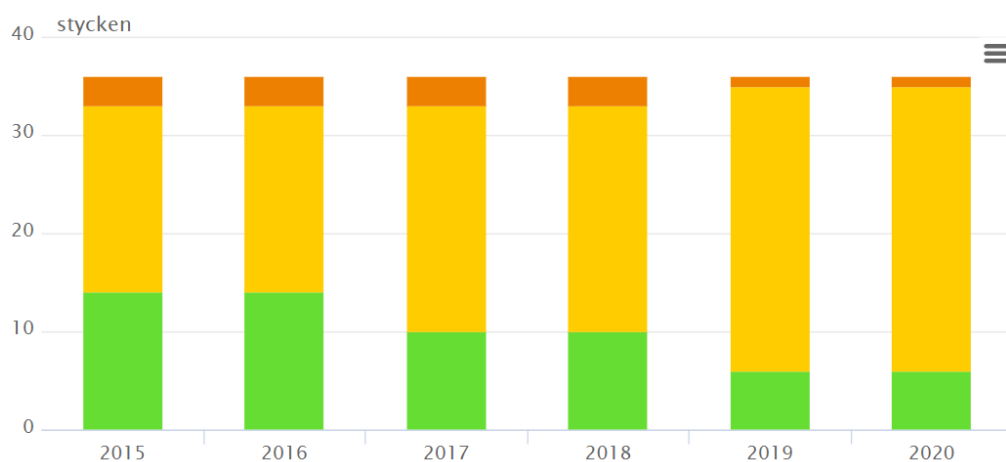
Ekologisk och kemisk ytvattenstatus

Målet är att alla våra sjöar och vattendrag ska ha god vattenstatus. Den ekologiska och kemiska vattenstatusen bedöms nationellt av Vattenmyndigheterna. Bedömningar sker i olika vattencykler och nuvarande cykel är 2017-2021.

Under 2019 har det skett en del förändringar i hur några av vattendragen har bedömts. Det är nu bara ett vattendrag som tilldelats otillfredsställande ekologisk status jämfört med 3 stycken de senaste åren. Däremot har endast 6 stycken vattendrag tilldelats god ekologisk status jämfört med 10-14 stycken de senaste åren, se figur 30 och 31. Gemensamt för de ändrade bedömningarna är inte att vattendragen har blivit avsevärt bättre eller sämre utan att bedömningsmetoden har förändrats. Ingen förändrad bedömning har gjorts mellan 2019 och 2020.

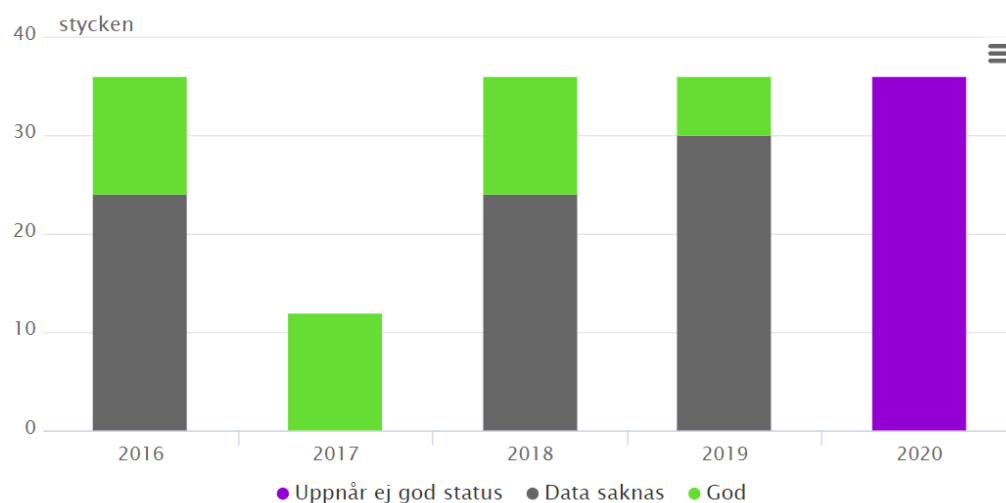
I princip ingen av Sveriges ytvattenförekomster har god kemisk status om man räknar halterna av kvicksilver. Under 2020 har bedömningar gjorts av alla vattenförekomster i Vaggeryds kommun och ingen av vattenförekomsterna uppgår god status. Anledningen är förekomsten av höga halter kvicksilver och PBDE (polybromerade difenyletrar, ofta flamskyddsmedel).

Ekologisk status för ytvattenförekomster

Figur 30. Diagrammet visar antalet ytvattenförekomster som har god ekologisk status (grön), måttlig ekologisk status (orange) och otillfredsställande ekologisk status (orange).

Kemisk status för ytvattenförekomster

Figur 31. Diagrammet visar antalet ytvattenförekomster som har god kemisk status (grön) samt antalet ytvattenförekomster som ej är bedömda (grå).

Miljömålet Grundvatten av god kvalitet

Dricksvattenförsörjningen ska vara säker och hållbar samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Koppling till Agenda 2030

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla synliggöra att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska förbättra vattenkvaliteten och avloppsreningen. Vi behöver också effektivisera vattenanvändningen och vattenförsörjningen. Som kommun är VA-huvudman kan vi bidra genom att säkerställa att vårt vatten håller god kvalitet, att ha beredskap för nödlägen och ha en långsiktig plan för dricksvattenförsörjningen i kommunen.

Total målbedömning: 😊 Målet ser ut att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Grundvatten av god kvalitet.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att förbättra statusen och skydda vattenkvaliteten, enligt vattendirektivet, så att alla grundvattenförekomster har god vattenstatus.
2. Målet är att säkerställa en långsiktig och säker dricksvattenförsörjning i kommunen.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

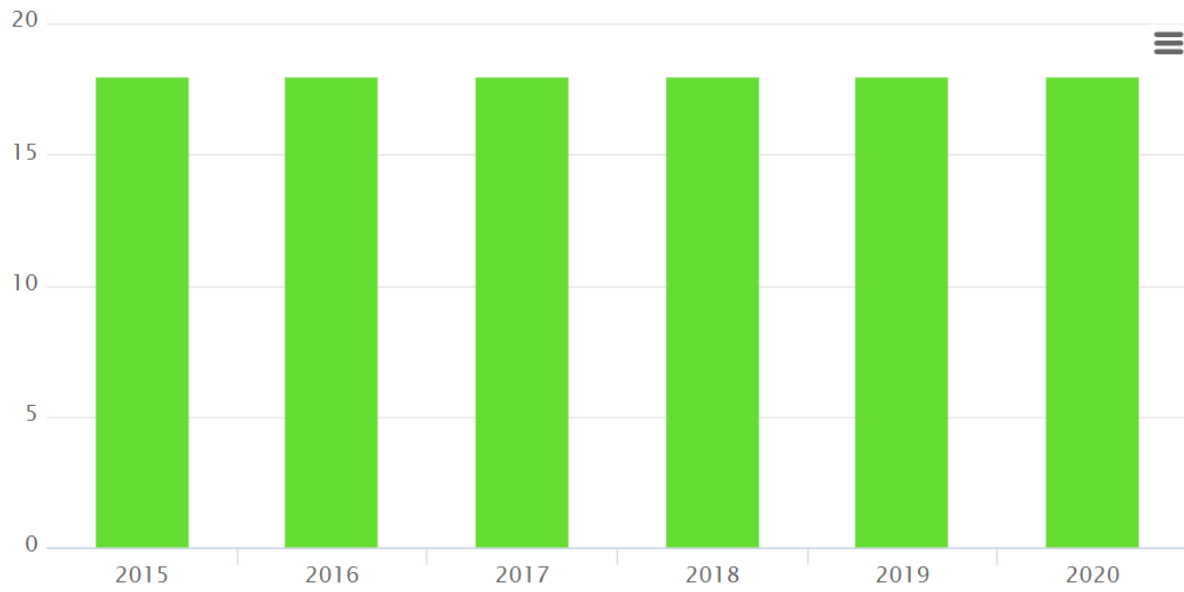
1. Vi ska verka för att alla allmänna vattentäkter ska ha vattenskyddsområden.

Statistik och nyckeltal - Grundvatten av god kvalitet

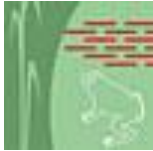
Grundvattenförekomsternas status

Målet är att förbättra statusen och skydda vattenkvaliteten, enligt vattendirektivet, så att alla grundvattenförekomster har god vattenstatus. Bedömningen av grundvattenstatusen görs nationellt av Vattenmyndigheten.

Grundvattenförekomsternas status

Figur 32. Diagrammet visar antalet grundvattenförekomster med god vattenstatus i Vaggeryds kommun.

Miljömålet Myllrande våtmarker

I syfte att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion bevaras skall vi inte tillåta torvtäkter för de mossar med höga natur- och/eller kulturvärden.

Koppling till Agenda 2030

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi kan också skydda den biologiska mångfalden och dess naturliga livsmiljöer.

Total målbedömning: 😊 Målet ser ut att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Myllrande våtmarker.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att bibehålla ekologisk och vattenhushållande funktion i våtmarkerna.

Detaljerat mål för det geografiska området

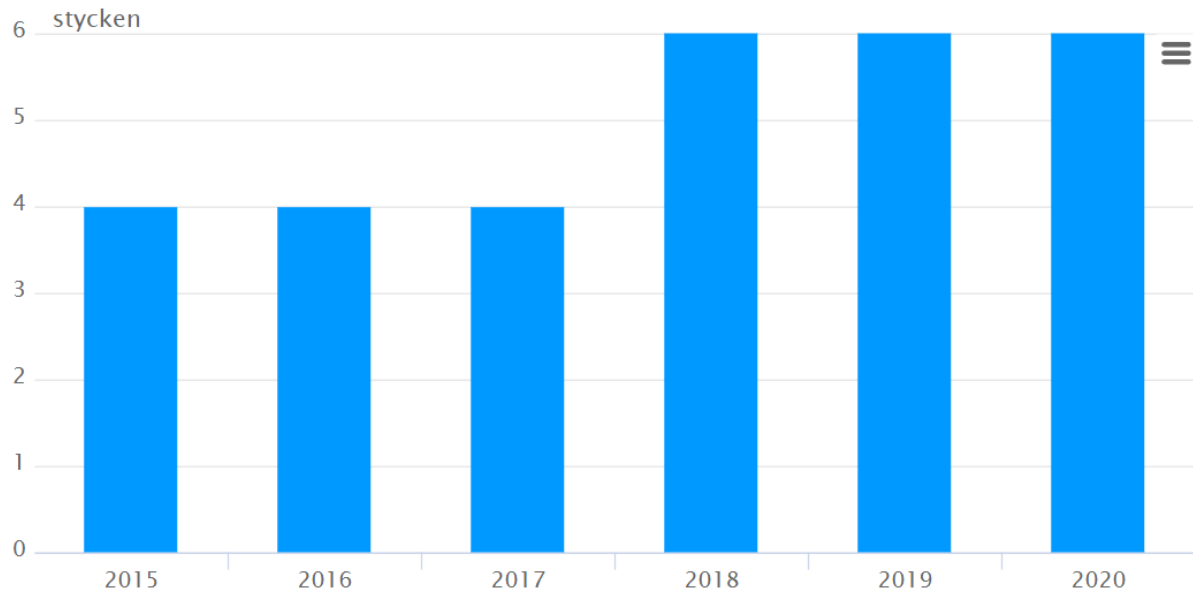
1. Vi ska inte tillåta torvtäkter för mossar med höga natur- och/eller kulturvärden (klass 1 och 2 i våtmarksinventeringen). För mossar i klass 3 och 4 ska täkt undvikas om den inverkar menligt på väsentliga motstående intressen.

Statistik och nyckeltal - Myllrande våtmarker

Våtmarker

Under 2020 har vi 6 stycken tillståndspliktiga torvtäkter i kommunen. Dock har inga mossar med VMI-klass 1 eller 2 exploaterats.

Antal torvtäkter med tillstånd för torvbrytning

Figur 33. Diagrammet visar antalet torvtäkter med tillstånd för torvbrytning i Vaggeryds kommun.

Miljömålet Levande skogar

Andelen skyddad natur och certifierat skogsbruk ser till att värna om skogen och skogsmarkens biologiska produktion, biologisk mångfald samt kulturmiljö- och sociala värden.

Koppling till Agenda 2030

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om de naturresurser som finns och som vi människor behöver nyttja på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bidra genom att bidra till en hållbar förvaltning och användning av naturresurser. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbart nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vår egen skog behöver också brukas på ett hållbart sätt som gynnar och stärker den biologiska mångfalden.

Total målbedömning: 😬 Det är osäkert om målet kommer att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Levande skogar.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att öka skötseln av skogar så att den biologiska mångfalden bevaras och den biologiska produktionen skyddas samt att ibland och lämna skogen orörd.

Detaljerat mål för det geografiska området

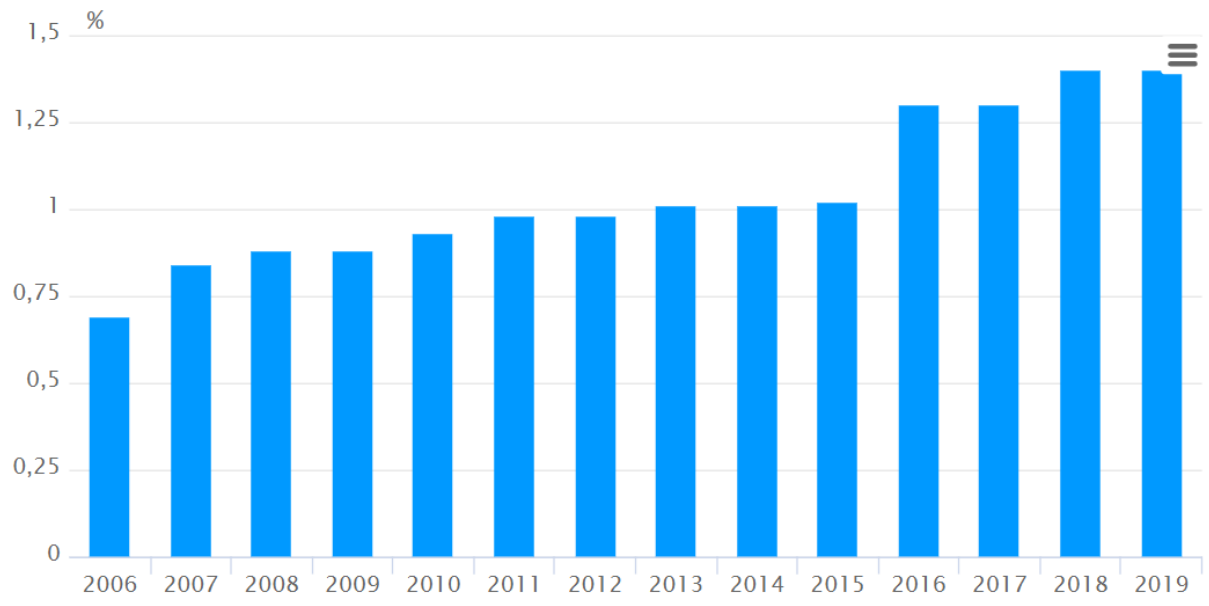
1. Vi ska i första hand sköta våra tätortsnära kommunägda skogar med avseende på rörligt friluftsliv genom ett hyggesfritt skogsbruk.
2. Vi ska öka andelen lövskog på kommunalt ägd skogsmark.

Statistik och nyckeltal - Levande skogar

Skyddad natur och certifierat skogsbruk

Under 2019 är andelen skyddad natur, dvs nationalpark, naturreservat eller biotopskyddsområde. 1,4 % av kommunens areal, figur 34. Statistik för 2020 saknas eftersom den släpps först i maj 2021. Den totala skyddade arealen uppgår nu till 1 189 ha. I kommunen finns nu totalt 10 naturreservat: Brokullen, Gärhovs storäng, Hatten, Lilla Kungsbacken, Lyngemadssjön, Tjurrhults mosse, Mässeberg, Långö mosse och Svanasjön, Stensjökvarkogogen samt Östermoskogen som är vårt enda kommunala naturreservat.

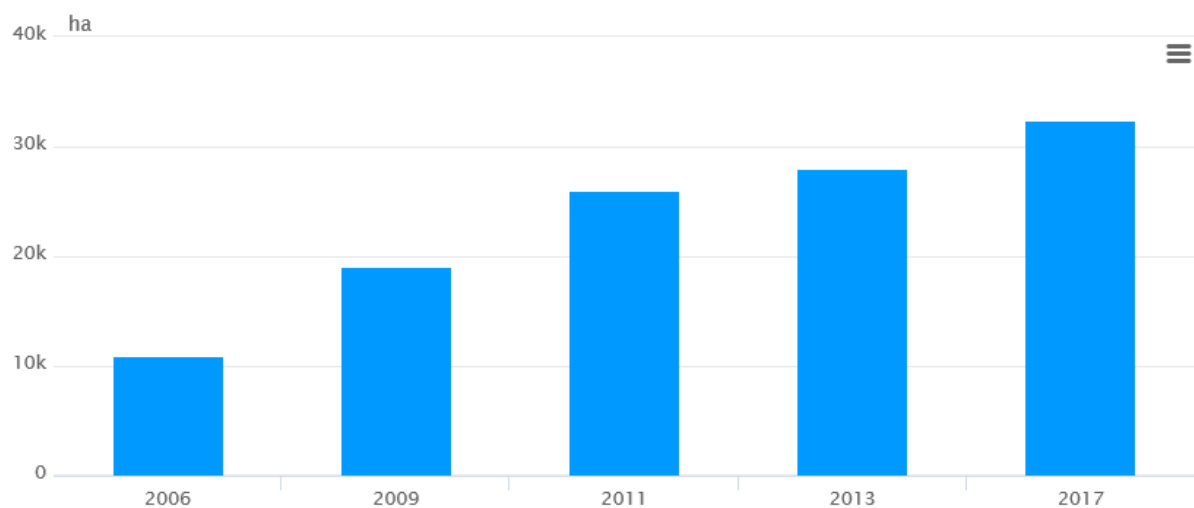
Andel skyddad natur

Figur 34. I diagrammet visas andelen skyddad natur i form av nationalparker, naturreservat, djur- och växtskyddsområden samt biotopskyddsområden i kommunen.

Andelen certifierat skogsbruk i kommunen enligt FCS (Forest Stewardship Council) har ökat sedan 2006, se figur 35. Data saknas för 2018, 2019 och 2020.

Antalet hektar certifierat skogsbruk i kommunen

Figur 35. I diagrammet visas antalet hektar certifierat skogsbruk i kommunen.

Miljömålet Ett rikt odlingslandskap

Skötseln av odlings- och betesmarker skall öka i syfte att förbättra deras naturvärden och samtidigt värna om biologisk- och livsmedelsproduktion samt den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden.

Koppling till Agenda 2030

Mål 2 Ingen hunger innebär för oss i Sverige och Vaggeryds kommun att vi säkerställer att våra invånare har en tillräcklig och näringsrik mat. Vi behöver också främja ett hållbart jordbruk och stärka det lokalproducerade och öka självförsörjningsgraden. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.

Total målbedömning: 😬 Det är osäkert om målet kommer att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Ett rikt jordbrukslandskap.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att öka skötseln av odlings- och betesmark så att naturvärdena ökar.

Detaljerat mål för det geografiska området

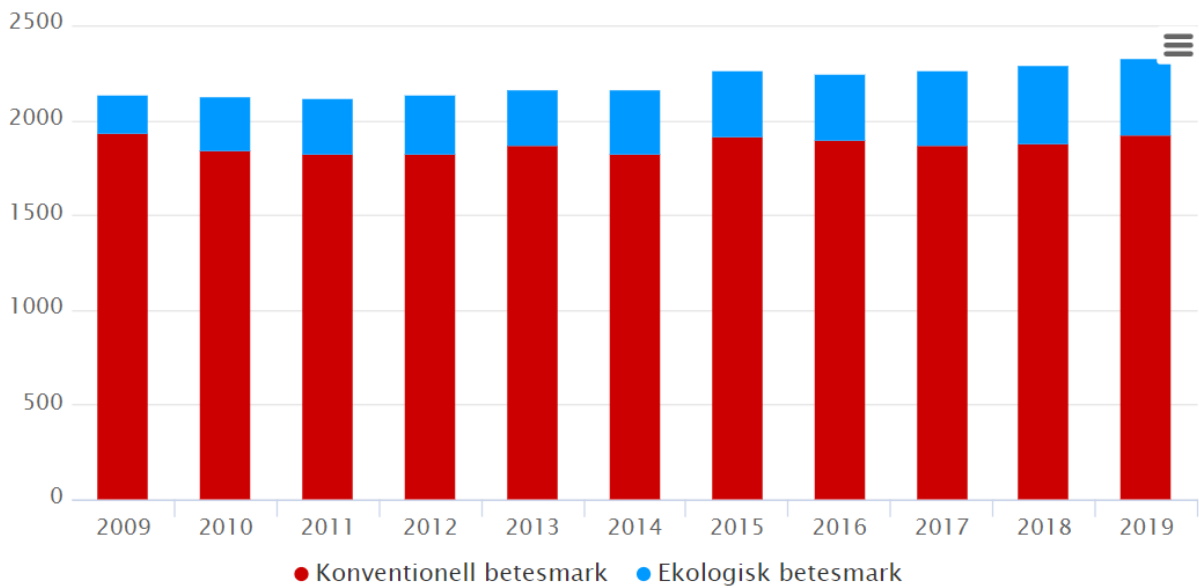
1. Vi ska sträva efter att de kommunalt ägda betesmarkerna sköts av betande djur.

Statistik och nyckeltal - Ett rikt odlingslandskap

Åker- och betesmark

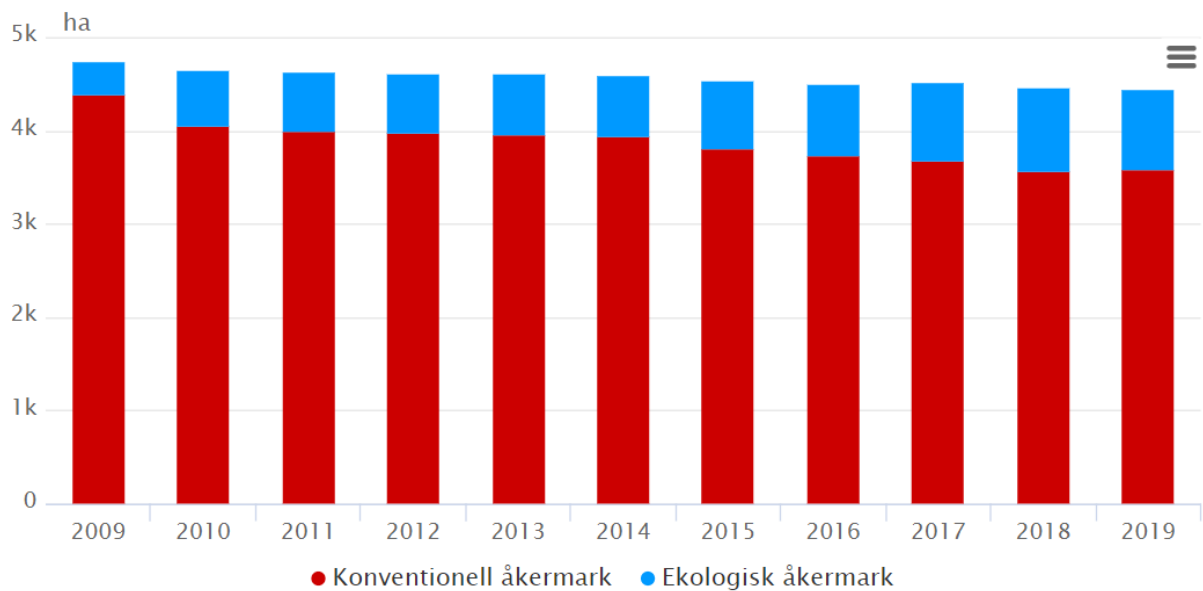
Data saknas i Jordbruksverkets statistikdatabas för 2020 gällande arealen åker- och betesmark. Trenden för den totala arealen betesmark är svagt positiv sedan 2009 där den ekologiska betesmarken är den som ökat, se figur 36. Den totala arealen åkermark minskar samtidigt som andelen ekologisk åkermark ökar, se figur 37.

Areal konventionell och ekologisk betesmark

Figur 36. Diagrammet visar arealen konventionell och ekologisk betesmark.

Areal konventionell och ekologisk åkermark

Figur 37. Diagrammet visar arealen konventionell och ekologisk åkermark.

Miljömålet Ett rikt växt- och djurliv

För att värna om arterna livsmiljöer och ekosystem är det viktigt att träd med miljö- och/eller kulturvärden skyddas och bevaras.

Koppling till Agenda 2030

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi behöver också arbeta aktivt för att förhindra förekomsten av invasiva och främmande arter i våra land- och vattensystem.

Total målbedömning: 😊 Målet ser ut att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att säkerställa livskraftiga bestånd och naturmiljöer samt att människor har tillgång till god natur- och kulturmiljö.

Detaljerat mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Vi ska öka kunskapen om allemansrätten hos våra invånare.

Kommunen har en god levnadsmiljö

I följande avsnitt fokuserar vi på mål som berör kvalitén på vår fysiska levnadsmiljö, till exempel luftföroreningar, kemikalier i produkter och förorenade områden. De miljömål som berörs av Frisk luft, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö. I avsnittet berörs även levnadsmiljö i form av fysisk planering där vi tar hänsyn till de gröna värdena i samhällsplaneringen, till exempel ekosystemtjänster och grön infrastruktur.

Miljömålet Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Det är därför viktigt med återkommande kontroller av luften särskilt vid högtrafikerade områden och platser där människor vistas ofta och länge.

Koppling till Agenda 2030

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med en friskare luft genom att minska våra transporter och planera vårt samhälle som bidrar till att minska antalet sjukdoms- och dödfall kopplat till luftföroreningar. Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi behöver ha en hållbar planering och byggnation. Som kommun har vi ett särskilt ansvar att minska samhällets negativa miljöpåverkan genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet.

Total målbedömning: 😊 Målet ser ut att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Frisk luft.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är en bra luftkvalitet så att människors hälsa och miljön inte skadas.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

1. Vi ska ha en systematisk och återkommande kontroll av miljökvalitetsnormerna och miljökvalitetsmålen för luft.⁵

⁵ Detta verifieras genom mätning, beräkning eller objektiv bedömning fr o m 2013. För målvärden se länken: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallat/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/Frisk-luft/Precisering-av-Frisk-luft/>

Statistik och nyckeltal - Frisk luft

Luftkvalité

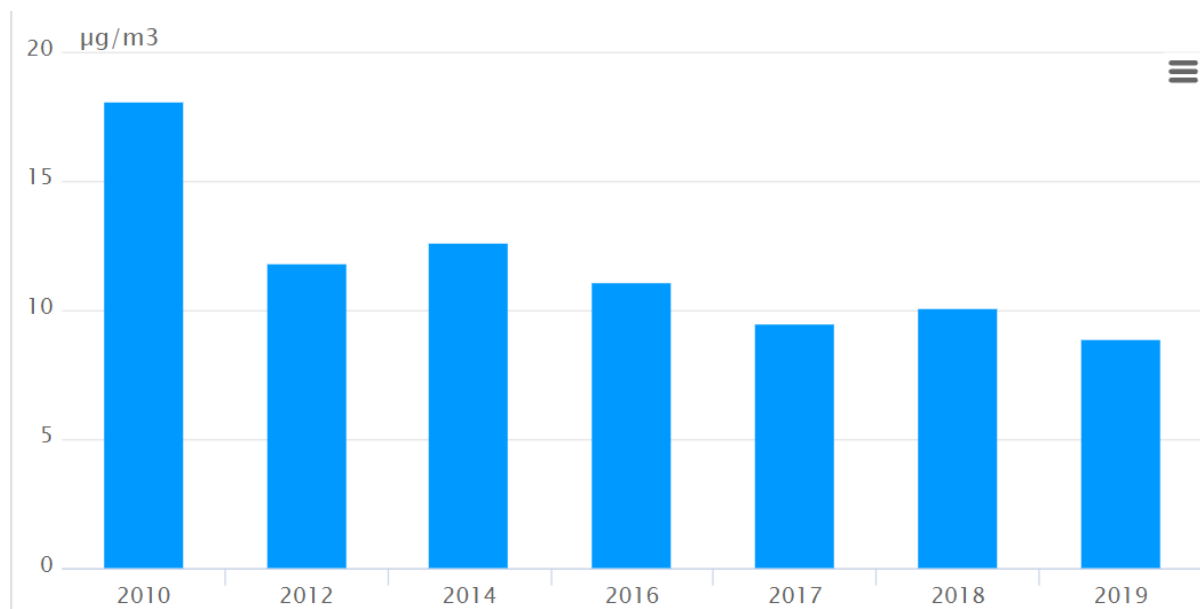
För att säkerställa att vi har en god luftkvalité i kommunen utförs årligen mätningar eller modelleringar av partikelhalter (PM10), halter av kvävedioxid (NO₂) samt halterna av bensen. Arbetet med luftkvalitén samordnas gemensamt av kommunerna i länet genom Jönköpings län luftvårdsförbund.

I Vaggeryds kommun görs mätningarna vid Hokvägen (vid Gärhovsvägen), Jönköpingsvägen vid Hjortsjöskolan, Jönköpingsvägen norr om Stödstorpsrondellen, Storgatan norr om rondellen vid Verkstadsgatan, Storgatan söder om rondellen vid Verkstadsgatan, Södra vägen söder om rondellen vid Ljungbergsgatan och vid Storgatan vid Fågelforsskolan.

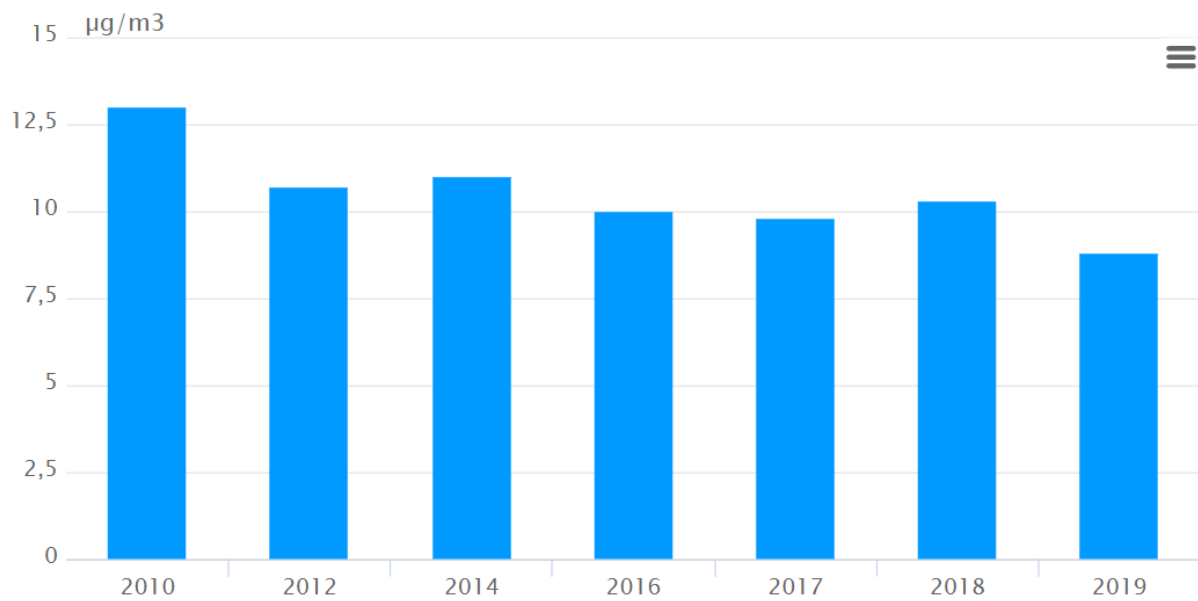
Halten partiklar får inte överstiga 15 mikrogram/m³ räknat som årsmedelvärde för att klara miljökvalitetsmålets precisering och 40 mikrogram/m³ för att klara miljökvalitetsnormen, se figur 38. Halten kvävedioxid får inte överstiga 20 mikrogram/m³ räknat som årsmedelvärde för att klara miljökvalitetsmålets precisering och 40 mikrogram/m³ för att klara miljökvalitetsnormen, se figur 39. Halten bensen får inte överstiga 1 mikrogram/m³ räknat som årsmedelvärde för att klara miljökvalitetsmålets precisering och 5 mikrogram/m³ för att klara miljökvalitetsnormen, se figur 40.

Resultaten från modellering och mätning av luftkvaliteten för 2020 ska under 2021 sammanställas i en utvärderingsrapport. Samverkansområdet för luftkvalitetskontroll som kommun ingår i ansvarar för detta och resultaten redovisas i Miljöredovisning 2021.

Halten av partiklar (PM10) i luften

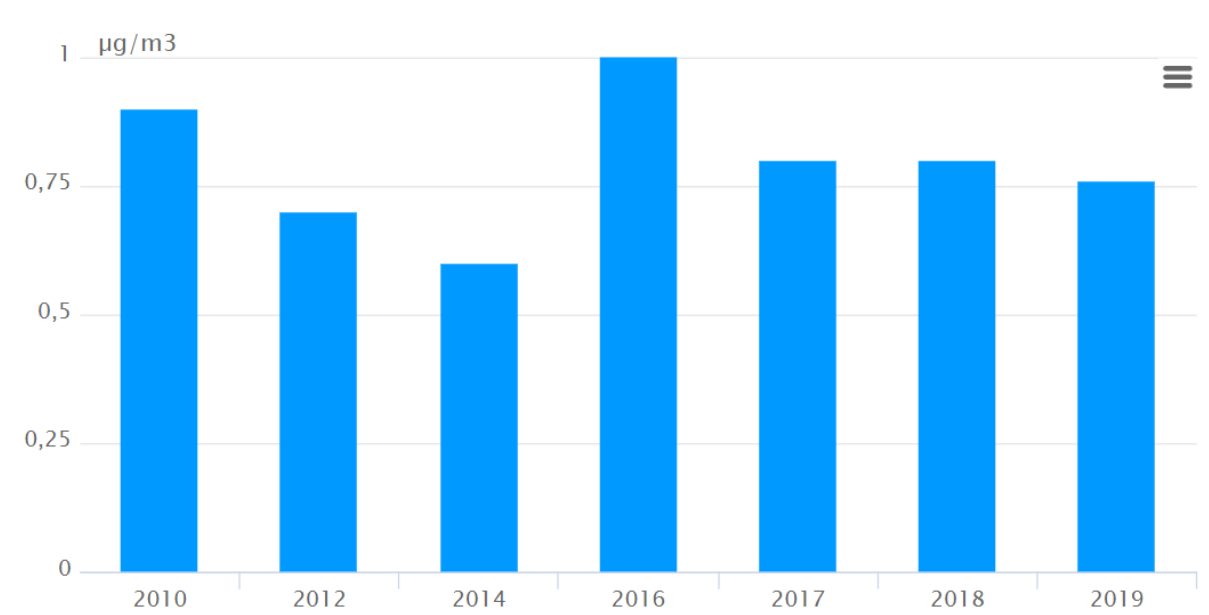

Figur 38. Diagrammet visar uppmätta eller modellerade halter av partiklar (PM10) i luften vid olika mätpunkter i Vaggeryds kommun.

Halten av kvävedioxid (NO₂) i luften

Figur 39. Diagrammet visar uppmätta eller modellerade halter av kvävedioxid (NO₂) i luften vid olika mätpunkter i Vaggeryds kommun.

Halter av bensen i luften

Figur 40. Diagrammet visar uppmätta eller modellerade halter av bensen i luften vid olika mätpunkter i Vaggeryds kommun.

Miljömålet Giftfri miljö

Ämnen som skapats i eller utvunnits av samhället skall inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden ifall de släpps ut i miljön. Användningen av gifter minska genom att ekologisk odling då inga bekämpningsmedel används.

Koppling till Agenda 2030

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med att minska skadliga kemikalier i våra verksamheter, då kemikalieexponering på lång sikt kan ge allvarliga skador eller dödsfall. Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om att vi behöver säkerställa att vi nyttjar våra naturresurser på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bidra genom att ha en ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall men också genom att främja metoder för offentlig upphandling där kemikalieperspektivet stärks. Som kommun kan vi också bidra med att öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar där kemikalier är en viktig del. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi behöver också arbeta aktivt för att förhindra förekomsten av invasiva och främmande arter i våra land- och vattenekosystem.

Total målbedömning: 😞 Det är osäkert om målet kommer att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Giftfri miljö.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

- ➔ 1. Målet är att begränsa påverkan på människors hälsa och miljön.
- ➔ 2. Målet är att minska förekomsten av miljögifter i barns vardag.

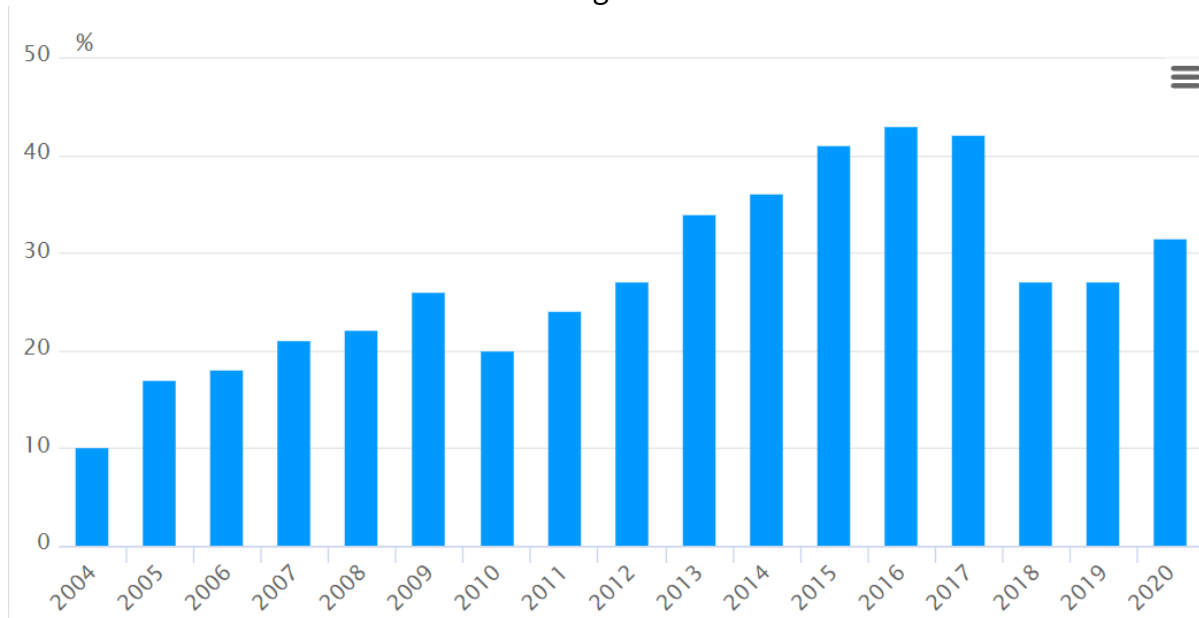
Detaljerade mål för kommunkoncernen

- ➔ 1. Målet är att sträva efter att andelen ekologisk mat i kostorganisationens livsmedelsbudget ska öka.
- ➔ 2. Vi ska ersätta de farligaste kemikalierna med mer miljöanpassade alternativ.
- ➔ 3. Vi ska ställa kemikaliekrav vid upphandling där så är möjligt
- ➔ 4. Kommunen ska sträva efter att servera närproducerad mat och servera råvaror utifrån säsong

Statistik och nyckeltal - Giftfri miljö

Ekologiska livsmedel och ekologisk betes- och åkermark

Andelen ekologiska livsmedel

Figur 41. I diagrammet visas andelen ekologiska livsmedel av livsmedelsbudgeten i barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningens verksamheter.

Kommunen har sedan 2018 tagit ett helhetsgrepp kring hållbarhetsfrågan och ekologiska livsmedelsinköp blir en av många viktiga aspekter för hållbara måltider. Andelen ekologiska livsmedelsinköp ökade under 2020 till 31,5 % men är fortfarande betydligt lägre än toppnoteringarna på dryga 40 % under 2015-2017. Det långsiktiga målet är att servera 60 % ekologisk kost till år 2030, ett mål som Regeringen satt och som riktar sig till offentliga livsmedelsaktörer.

Miljömålet Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning, ett steg i detta har varit utfasningen av ozonpåverkande köldmedier.

Koppling till Agenda 2030

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna innebär att vi behöver minska våra koldioxidutsläpp för att kunna hålla oss inom 2-gradersmålet. Om vi inte klarar det så får det allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Som kommunen behöver vi se ut alla våra utsläpp, både från transporter och byggnader. Vi behöver också ett starkt samarbete med näringslivet för att tillsammans arbeta med frågan.

Total målbedömning: 😊 Målet är uppnått.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

1. Vi ska säkerställa att kunskapen om ozonskiktet finns i vår verksamhet.

Miljömålet Säker strålmiljö

Strålningens skadliga effekter skall inte påverka människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Detta skall åtgärdas genom kontroller av radon samt tillgång till skugga i offentliga miljöer och skolgårdar.

Koppling till Agenda 2030

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med att säkerställa att vi planerar våra fysiska miljöer så att det finns tillgång till skugga så att vi minskar risken för strålning. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi behöver också arbeta aktivt för att förhindra förekomsten av invasiva och främmande arter i våra land- och vattenekosystem.

Total målbedömning: 😊 Målet ser ut att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Säker strålmiljö.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att skydda invånarna mot skadliga effekter av solexponering och annan skadlig strålning.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

1. Vi ska år 2021 ha tillgång till skugga i offentliga miljöer och på skolgårdar.
2. Målet är att verka för att kommunala solarier ska avvecklas.

Grön handlingsplan

Målområdet grön handlingsplan omfattar ekosystemtjänster, grön infrastruktur, friluftsliv samt tätortsnära natur. Grön infrastruktur definieras som ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga

ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster från naturens ekosystem som bidrar till människans välbefinnande. Det handlar om vanliga produkter som spannmål, kaffeböner och träråvara samt tjänster som att rena vatten, reglera klimat och pollinera växter. Vi människor får nyttan antingen direkt, som när växter producerar syre. Eller genom en insats, som när vi bedriver jordbruk som ger livsmedel.

Koppling till Agenda 2030

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med att skapa gröna miljöer för våra invånare som har en hälsofrämjande effekt att vistas i. Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla synliggöra att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska ha en integrerad förvaltning av vattenresurser och ett gränsöverskridande arbete. Som kommun är det viktigt att vi deltar i sådant arbete och som kommun kan vi också bidra till att skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi behöver ha en hållbar planering och byggnation. Som kommun har vi ett särskilt ansvar att planera och skapa säkra och inkluderande grönområden för alla. Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om att vi behöver säkerställa att vi nyttjar våra naturresurser på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bidra genom att bidra till en hållbar förvaltning och användning av naturresurser. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi behöver också arbeta aktivt för att förhindra förekomsten av invasiva och främmande arter i våra land- och vattenekosystem.

Total målbedömning: 😊 Målet ser ut att uppnås. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Grön handlingsplan.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

-
-
1. Målet är att stärka och synliggöra de gröna värdena som grön infrastruktur och ekosystemtjänster i kommunen.
 2. Målet är att alla ska ha tillgång till tätortsnära friluftsområden.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

-
-
-
1. Vi ska beakta och värna alla skyddsvärda träd som finns inom kommunen i detaljplaneringen och vid byggnationer.
 2. Vi ska ha en kommunövergripande grönstrukturplan som stärker de gröna värdena i kommunen.
 3. Vi ska värna om våra tätortsnära kommunala marker som är värdefulla ur natur- eller friluftssynpunkt.

Det ska vara lätt att göra rätt

I Vaggeryds kommuns miljöarbete spelar anställda, invånare, näringsliv och föreningar en stor roll i hållbarhetsarbetet. Genom att skapa förutsättningar att göra rätt val i vardagen uppnår vi tillsammans en bättre miljö idag och en ljusare framtid för kommande generation. Vaggeryds kommun ska bli bättre på att kommunicera miljöarbetet, både externt och internt. Avsnittet berör kapitlen Kommunikation och beteendeförändring samt Verksamhetsutveckling.

Verksamhetsutveckling

Verksamheterna i kommunen skall utvecklas så att miljö- och hållbarhetsfrågor blir en naturlig del av arbetet.

Koppling till Agenda 2030

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om att vi ska nyttja våra naturresurser på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bland annat bidra med att minska mängden avfall markant och också ha en ansvarfull hantering av avfall. Vi kan också genom upphandlingen ställa olika hållbarhetskrav som säkerställer en hållbar produktion.

Total målbedömning: 😬 Det är osäkert om målet kommer att uppnås.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

- ➔ 1. Målet är att utveckla miljö- och hållbarhetsfrågorna till att vara en naturlig del av företagens och organisationers ledning och styrning.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

- ➔ 1. Vi ska arbeta för att förebygga avfallet i alla våra verksamheter och ha som mål att avfallsmängden ska minska med 10 % till år 2021 jämfört med 2017.
- ➔ 2. Vi ska minska användningen av engångsprodukter och ha som mål att minska förbrukningen med 10 % till år 2021 jämfört med 2017.
- ➔ 3. Vi ska minska användningen av engångsprodukter med fossilt ursprung och engångsmaterial i förnyelsebart material ska främjas.

Kommunikation och beteendeförändring

Både externa och interna aktiviteter med miljötema anordnas för att lyfta fram specifika ämnen samt påminna om det övergripande miljöarbetet för att så frön och engagera till ett mer hållbart och miljöinriktad levnadssätt.

Koppling till Agenda 2030

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om att vi ska nyttja våra naturresurser på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bland annat bidra med att minska matsvinnet i våra verksamheter. Vi kan också bidra till att öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar.

Total målbedömning: 😊 Målet ser ut att uppnås.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

- 1. Målet är att öka både den generella kunskapen om miljö- och hållbarhetsfrågor samt den specifika ämneskompetensen.
- 2. Målet är att få till en beteendeförändring hos kommuninvånarna inom konsumtion och livsstil.
- 3. Målet är att våra kommuninvånare ska göra fler hållbara resor.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

- 1. Vi ska minska matsvinnet i våra verksamheter med 20 % till 2021 jämfört med de mätningar som utförts under 2017 och 2018.
- 2. Vi ska nå ut med kommunens miljöarbete till allmänheten med fokus på målgruppen barn och unga.
- 3. Vi ska utföra informationskampanjer om hållbar konsumtion och livsstil inom målgrupperna skola, föreningar och företag.
- 4. Vi ska ta fram en digital, översiktlig och lättläst version av miljöprogrammet riktat till kommuninvånarna.

Åtgärdsuppföljning av det reviderade miljöprogrammet (2018-2021)

I april 2018 beslutade kommunfullmäktige om ett reviderat miljöprogram med nya mål. Under hösten 2018 beslutade alla nämnder och styrelser 78 åtgärder kopplade till målen. I det reviderade miljöprogrammet finns ett nytt kapitel "Grön handlingsplan" som berör bland annat grön infrastruktur, ekosystemtjänster och friluftslivet, frågor som tidigare inte funnits med i miljöprogrammet. Åtgärder följs upp två gånger per år, vid delårs- och årsredovisningen. Genomförandegraden för åtgärden bedöms som beslutad att genomföras (vit), påbörjad (gul), genomförd/genomförs kontinuerligt (grön), försenad (röd), beslutad men ej påbörjad enligt tidsplan (vit), inställd (kryss).

Målområde	Antal åtgärder	Bedömning
Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv		
Begränsad klimatpåverkan	6	
God bebyggd miljö	12	
Kommunen ska värna om våra naturtillgångar		
Bara naturlig försurning	1	
Ingen övergödning	3	
Levande sjöar och vattendrag	3	
Grundvatten av god kvalitet	2	
Myllrande våtmarker	2	
Levande skogar	3	
Ett rikt odlingslandskap	1	
Ett rikt växt- och djurliv	1	
Kommunen har en god levnadsmiljö		
God bebyggd miljö	3	
Grön handlingsplan	11	
Frisk luft	1	
Giftfri miljö	13	
Skyddande ozonskikt	-	
Säker strålmiljö	2	
Det ska vara lätt att göra rätt		
Verksamhetsutveckling	7	
Kommunikation och beteendeförändring	7	

Tabell 2. Tabellen visar antalet åtgärder per målområde samt den sammanlagda åtgärdsbedömningen för respektive målområde under 2019.

Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv

Området fokuserar på mål som berör minskade fossila utsläpp, kollektivtrafik, energieffektivisering och förnyelsebar energi. De miljömål som berörs är Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö.

Åtgärder - Begränsad klimatpåverkan

Åtgärdsstatus - Begränsad klimatpåverkan	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	3
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☐	2
Försenad ☐	-
Inställd ☐	1

Öka andelen miljöanpassade fordon

Vi har ökat andelen miljöbilar och fossilfria bilar sedan 2018 men utvecklingen går långsamt och vi kommer inte att nå våra mål. I takt med att vi ökar andelen miljöbilar och fossilfria fordon så fortsätter även kommunens totala fordonsinnehav att öka. Tyvärr har det inte enbart köpts in/leasats fossilfria eller miljöbilar under 2020. Orsaken till detta är att det är ett sämre utbud på fossilfria lätta lastbilar eller att priset är högt jämfört med ett fordon som är drivet med diesel eller bensin. En annan orsak är att det saknas styrning och kontroll kring vilka fordon som köps in/leasas i våra verksamheter.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

Utredda utökning av den kommunala bilpoolen

Utredningen har påbörjats i den rapport om kommunens fordonshantering som tagits fram av kommunens hållbarhetsstrateg. Utredningen pekar på hur vi kan effektivisera användandet av våra fordon. Under 2019-2020 har det inte skett något konkret arbete med att utöka bilpoolen, vare sig med fler bilar eller fler platser. Arbetet är svårt att utföra utan att ha en person som samordnar våra fordon och fordonshanteringen i kommunen.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

Utredda frågan om diversifierad milersättning

Vaggeryds kommun har ett bilersättningsavtal som reglerar bestämmelser om ersättning vid användandet av egen bil i arbetet (BIA). Avtalet är en central överenskommelse som Sveriges kommuner och landsting tagit med arbetsgivarorganisationen PACTA. I avtalet regleras km-ersättning och parkering. Det är svårt för kommunen att göra ett eget avtal kring dessa frågor. Åtgärden bedöms som inställd.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

■ *Utbyggnadsstrategi av laddinfrastrukturen för elbilar*

En arbetsgrupp bestående av kommunens miljöstrateg och fastighetschef samt marknadschef, elverkschef och VD för VEAB har tillsammans med berörda förvaltningar (de som införskaffat elbilar) sett över behovet av laddinfrastruktur i kommunen. Fokus under 2018-2019 har varit att tillgodose kommunens interna behov av laddplatser för elbilar.

Under 2018-2019 har VEAB/kommunen satt upp laddplatser på alla de kommunala arbetsplatser som uttryckt ett behov och som kan påvisa laddning av elfordon. Ytterligare etableringar kan bli aktuella till exempel vid Mejeriet och Fenix men i stort sett så täcks kommunens behov av laddstolpar för flera år framöver. Uppdraget om att ta fram en laddinfrastrukturplan redovisades för kommunstyrelsens arbetsutskott i december 2019 (KS 2018/041).

Laddplatser finns vid följande arbetsplatser: 6 laddplatser vid Skillingehus framsida och 10 laddplatser vid baksidan, 2 laddplatser vid Bullerbyn förskola, 4 laddplatser vid Furugårdens äldreboende, 2 laddplatser vid Arbetsmarknadsenheten, 6 laddplatser vid Hemtjänsten i Vaggeryd, 4 laddplatser vid Jupiter boendestöd, 4 laddplatser vid Sörgårdens äldreboende, 6 laddplatser vid VEAB:s kontor, 2 laddplatser vid Åvikens förskola, 2 laddplatser vid Slättens förskola, 2 laddplatser vid familjecentralen och 10 laddplatser vid Mejeriet. Därutöver har vi 4 publika (kommunala) laddplatser vid Hemköps parkering i Skillingaryd och Östergatan i Vaggeryd.

Bidrag har erhållits från Klimatklivet för samtliga laddplatser förutom Bullerbyn, Slättens förskola, Åvikens förskola.

Uppdraget om att ta fram en laddinfrastrukturplan redovisades för KSAU i december 2019 (KS 2018/041).

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, VEAB

■ *Resvaneanalys*

Vaggeryds kommun deltar i projektet Hela RESAN som drivs av Energikontoret Norra Småland. I Hela RESAN ingår att kommunen får göra en avancerad resvaneanalys som baseras på en resvaneenkät hos anställda samt insamling av statistik kring våra fordon och resor.

En arbetsgrupp i kommunen har tillsammans med konsulter från projektet Hela RESAN analyserat resultatet från resvaneenkäten och tagit fram en handlingsplan för de åtgärder som kommunen ska arbeta med under 2019-2020. Under 2019 har kommunen bland annat beslutat att erbjuda anställda möjlighet att ladda sin privata elbil på kommunens laddstolpar vid våra arbetsplatser.

Under 2020 lånades elcyklar ut till både verksamheter för tjänsteresor och till medarbetare för att testa på arbetspendling. Medarbetare som cyklar fick en gåva i form av ett cykelsadelskydd och dörrhängare för digitala möten delades ut. En tävling för att få fler att använda digitala möten utfördes samt ett resebingo med fokus på hållbar arbetspendling och resfria möten.

I februari 2021 genomfördes en workshop med arbetsgruppen med uppföljning av 2020 års resvaneanalys. Vaggeryds kommun hade mellan 2018-2020 minskat sina koldioxidutsläpp med 13 % från tjänsteresor och arbetspendling vilket ligger i linje med Parisavtalets mål om en årlig minskning med 7 % per år till 2030. Ny åtgärder och en handlingsplan för kommande arbete har tagits fram.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden och Tekniska nämnden

▣ Verka för att en biogasmack etableras i kommunen

Under 2018 skrev Vaggeryds kommun på "Överenskommelse kring biogas i Jönköpings län". Överenskommelsen innebär bland annat att kommunen ska övergå till biogasfordon när ett tankställe för biogas finns etablerat i kommunen.

Vaggeryds kommun gick även med i projektet "FASTR - snabbare omställning till fossilfria transporter i Jönköpings län" som syftar till att både stad och land i Jönköpings län ska ha tillgång till en mångfald av förnybara och icke fossila drivmedel- och laddningsalternativ. FASTR ska bidra till att ge samhället förutsättningar att nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och med ambitionen att bli ett plusenergilän till 2050.

Under 2020 har representanter från kommunen deltagit i olika aktiviteter och nätverk som anordnats av projektet FASTR, bland annat upphandlingsnätverk med fokus på biogas. Under året har även kontakter förts med intressenter för etablering av ett tankställe för biogas i kommunen. Vaggeryds kommun behöver kroka arm med näringslivet i frågan om biogas för att få ihop tillräckliga volymer för att intresse ska finnas att upprätta en biogasmack.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärder - God bebyggd miljö

Åtgärdsstatus - God bebyggd miljö	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	4
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☐	9
Försenad ☐	1

▣ Anslutning av industri till fjärrvärmenätet

Under 2020 har det skett 7 nya anslutningar med totalt 2 000 kW ansluten effekt och 4 300 MWh förväntad årsförbrukning. Arbete med åtgärden genomförs kontinuerligt.

Ansvar: VEAB

▣ Belysning

Utbyte av belysning sker kontinuerligt med hänsyn till ålder och skadegörelse. Vid utbyte av belysning väljs LED-lampor. Under 2020 har belysning bytts vid vårdcentralen Skillingaryd och på delar av Sörgårdens äldreboende.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ Energi och drift

Obligatorisk ventilationskontroll utförs enligt årsintervall i VSBo:s fastigheter. De brister som upptäcks åtgärdas snarast möjligt. Energiförbrukningen läses av och följs upp varje månad.

Under 2020 har tekniska kontoret gjort följande åtgärder:

- Ny ventilation samt styrsystem vårdcentralen
- Ny ventilation samt styrsystem Slättens förskola

Ansvar: Tekniska nämnden och VSBo

■ Hänsyn till energi-, miljö- och kemikaliekraV vid byggnation

Vid upphandling ställs miljökrav för nybyggnation motsvarande kravnivåer inom det svenska certifieringssystemet Miljöbyggnad. Inom miljöbyggnad finns det kategorierna energi, inomhusmiljö och kemikalier samt tre olika kravnivåer brons, silver och guld. Brons innebär att man klarar lagar och myndighetskrav. Guld och silver innebär att man överträffar de kraven. Vid nybyggnationer ställs krav enligt nivå silver för energi.

Vid nybyggnationer ställs även energikrav enligt Kommuninvests krav för gröna lån (VSBo). Det innebär bland annat att projektet måste främja övergången till ett klimattåligt samhälle med låga utsläpp och ha mindre energianvändning än vad som krävs enligt gällande byggregler.

Under 2020 har tekniska kontoret fortsatt byggt solcellsanläggningar samt anslutit fastigheter till fjärrvärme och bergvärme.

Någon egentlig höjning av vilka miljö-, energi- och kemikaliekraV som ställs har inte gjorts sedan 2018 då målet tillkom. För att kunna ställa ytterligare kraV inom områdena krävs ökad kompetens, ökad administration och det blir troligtvis dyrare. Prognosen är att åtgärden inte kommer att genomföras under 2021 heller.

Ansvar: Tekniska nämnden och VSBo

■ Energieffektivisering tekniska kontoret

Under 2020 har en energikartläggning påbörjats för reningsverket i Skillingaryd. Åtgärder planeras att genomföras under 2021. Gatubelysningen i Skillingaryds samhälle har bytts ut till LED-lampor. De första kalkylerna visar att en energibesparing på ca 60 % har gjorts bara genom att byta lampor.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ Fortsatta fönsterbyten

Under 2020 gjordes fönsterbyte på Mercurius och Sylen i Skillingaryd. Detta innebär att 38 lägenheter och 13 lokaler har fått nya fönster.

Vid tidigare fönsterbyten minskade energiförbrukningen med ca 18-20 MWh på ett år när fönster byttes på 26 lägenheter och en lokal. Det kan ge en fingervisning om den energibesparande effekten av fönsterbyten, även om andra faktorer så som milda vintrar också har en effekt.

Ansvar: VSBo

■ *Fossilbränslefria värmekällor*

Under 2020 blev fjärrvärme inkopplad i Stjärnfabriken.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Minimera elanvändningen vid uppvärmning*

De flesta av VSBo:s fastigheter är redan idag anslutna till fjärrvärme. Det finns ett fåtal fastigheter som värms upp med direktverkande el, bergvärme, jordvärme, luft-vatten värmepump. Detta beror till stor del på att det inte är möjligt att ansluta till fjärrvärme. Under 2020 har fjärrvärme installerats på stjärnfabriken. De fastigheter som är kvar att byta energisystem på har inte tillgång till fjärrvärmeanslutning.

Ansvar: Tekniska nämnden, VSBo, VEAB

■ *Producera förnyelsebar energi i form av solenergi*

Nu finns det solceller på Skillingehus, VEAB:s kontorslokal, reningsverket Skillingaryd, familjecentralen, Hjortsjöskolan, Vaggeryds sim- och sporthall, Skillingaryds arena, brandstationen i Vaggeryd, Fenix, Mejeriet, Bullerbyns förskola, Åvikens förskola och Slättens förskola.

VSBo har under 2020 satt upp solceller på Västra Parkgatan 1-5 och Sturegatan 35. På nybyggnationen på Tor, som stod klart i april 2020 sattes solceller på taket.

Ansvar: Tekniska nämnden och VSBo

■ *Reglera temperaturen i bassängerna i Vaggeryds simhall*

Under 2020 har inga beslut eller åtgärder genomförts kopplat till åtgärden. Det är tveksamt om en renovering kommer att ske innan 2022 då inga politiska beslut har fattats. Kontakt har tagits med ett konsultföretag som kan tillhandahålla arkitektur, tekniklösningar, sakkunnighet, verksamhetsutveckling och projektledning för en ombyggnation.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kultur- och fritidsnämnden

■ *Ny belysning till elljusspåret i Vaggeryd*

Ny belysning sattes upp under 2019.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

■ *Upprätta en energieffektiviseringsplan för Movalla & Vaggeryd*

Under 2020 har en kompressor på Vaggeryds IP bytts ut mot en mer energisnål. I de nya avtal som arbetas fram mellan kommunen och idrottsplatserna ingår en aktiv avtalsuppföljning. Vid dessa tillfällen tas energieffektiviseringsplanen upp. Arbetet sker med stöd av Vaggeryds energi AB.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

■ *Verka för en utveckling av kollektivtrafiken*

Kommunen har under 2018 deltagit i diskussioner och upphandling av ny busstrafik. Det nya avtalet träder i kraft från halvårsskiftet 2020 och innebär att trafiken mellan Värnamo och Jönköping utvecklas och förstärks genom att snabbussar i form av dubbeldäckare sätts i trafik med ambitionen att köra halvtimmestrafik i rusningstid och timmestrafik övrig tid.

För kommunens del uppstår med detta ett behov av att diskutera möjligheten till lokala busslingor som komplement till snabbussarna då planen är att begränsa antalet stopp för snabbussarna till Skillingaryd och Vaggeryd. Detta önskemål har framförts till JLT och tas med i det fortsatta arbetet.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Verka för en elektrifiering av bansträckor i kommunen*

Elektrifiering av järnvägen mellan Värnamo-Jönköping-Nässjö finns nu med som namngiven investering i trafikverkets nationella plan för transportsystemet, dock sent i planperioden, 2024-2029. Det finns dock stora möjligheter att elektrifieringen av sträckan Värnamo-Nässjö sker före år 2024.

Inför Trafikverkets förslag till nationell plan träffade Region Jönköpings län och Trafikverket en överenskommelse om medfinansieringen där Region Jönköpings län garanterade hela den regionala medfinansieringen om 200 miljoner kronor under förutsättning att objektet fanns med i planen. Detta har starkt bidragit till att investeringen kom med i planen.

Därefter har nu parterna kommit överens om hur den tilltänkta medfinansieringen ska fördelas. I regional transportplan för Jönköpings län har 300 mkr avsatts för samfinansiering och en medfinansiering om 200 mkr fördelas mellan Region Jönköpings län och berörda kommuner. Region Jönköpings län bidrar med 100 mkr, Jönköpings kommun med cirka 50 mkr, Vaggeryds kommun med cirka 23 mkr och Värnamo kommun med cirka 27 mkr.

Vaggeryd har under 2019-2020 ansökt om medel från Klimatklivet för de investeringsbehov som uppstår för Båramoterminalen i samband med elektrifieringen.

Vaggeryds kommun arbetar tillsammans med Jönköping och Värnamo kommuner och regionen för att tillsammans med Trafikverket säkerställa att investeringarna kommer på plats så snart som möjligt.

Enligt Trafikverkets planer kan elektrifiering påbörjas 2024 och byggnation av ny järnväg mellan Byarum-Tenhult 2028.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kommunen värnar om våra naturtillgångar

Området fokuserar på mål som berör de ekologiska värdena och naturtillgångarna, både på land och i akvatiska miljöer. De miljömål som berörs är Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt djur- och växtliv och Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärder - Bara naturlig försurning

Åtgärdsstatus - Bara naturlig försurning	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	-
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	1
Försenad ☐	-

Kalkning och kalkeffektuppföljning

Kalkning genomförs årligen i de sjöar och våtmarker som är drabbade av försurning. Både antalet sjöar och våtmarker samt mängden kalk har minskat vilket innebär att vattnet sakta återhämtar sig.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärder - Ingen övergödning

Åtgärdsstatus - Ingen övergödning	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	2
Försenad ☐	-

Förvaltningsövergripande VA-plan

Det finns en VA-plan för de allmänna verksamhetsområdena men en förvaltningsövergripande VA-plan saknas. I den förvaltningsövergripande VA-planen ska följande delar ingå; utbyggnadsplan, dagvattenstrategi, ledningsförnyelse/underhåll, vattenförsörjningsplan och saneringsplan.

En förvaltningsövergripande dagvattenstrategi del 1 och 2 beslutades i Kommunfullmäktige respektive kommunstyrelsen under 2019. Dagvattenstrategin kommer att användas som underlag i detalj- och översiktsplaneringen. Dagvattenstrategin ger också stöd och vägledning vid utformning av dagvattenanläggningar.

Vattenförsörjningsplan har påbörjats under 2020 och förväntas bli klar under 2021.

Det saknas en utbyggnadsplan och en vattenförsörjningsplan. Det finns delvis en ledningsförnyelseplan och delvis en saneringsplan för ovidkommande vatten.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden och Miljö- och byggnämnden

■ *Inventera och åtgärda enskilda avlopp*

Under 2020 har 62 inventeringar av enskilda avlopp gjorts. Av alla inventerade avlopp sedan starten 2019 har 72 ansökningar om ändrat eller nytt avlopp inkommit till kommunen. Under 2020 har 33 avlopp har hunnit åtgärdats.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Tillsyn för att minska mängden in- och utläckage*

Vid inspektioner så ställs krav för att minska mängden inläckage av ovidkommande vatten till avloppsreningsverk samt för att undvika bräddning. Tekniska som är verksamhetsutövare har jobbat med filmning och tätning för att få ner inläckage i Hagafors, Svenarum, Hok och Bondstorp.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärder - Levande sjöar och vattendrag

Åtgärdsstatus - Levande sjöar och vattendrag	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	3
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☐	-
Försenad ☐	-

■ *Hänsyn till biologisk mångfald i VA-planen*

Under 2019 färdigställdes dagvattenstrategi Del 1 och Del 2. I dagvattenstrategin finns avsnitt om klimatanpassning och biologisk mångfald. I dagvattenstrategin finns mål och strategier formulerade men inte konkreta åtgärder.

Under 2020 har Hoks samhälle undersökts för ovidkommande vatten. Åtgärder genomförs under 2021. Detta är ett led i arbetet med klimatanpassningsåtgärder mot översvämningensrisken.

Under 2020 har Hagafors och Svenarums reningsverk lagts ner på grund av bristfällig reningsfunktion i anläggningarna.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Långsiktig skydd för dricksvattenförsörjningen*

a) Det finns 3 stycken enskilda vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller producerar mer än 10 m³/dygn inom kommunen. Ingen av dessa har någon form av skydd men arbete pågår med detta. Under 2020 har två av tre allmänna dricksvattentäkter har lagts ned. Den tredje är status oförändrad.

b) Kommunen har inga befintliga vattenskyddsområden som inrättades före miljöbalkens ikraftträdande.

c) Kommunen har inte tillsyn över några allmänna eller enskilda vattenskyddsområden.

Det finns principförslag för inrättande av vattenskyddsområde till Åker och Bondstorp. Detta uppdrag ligger som vilande i dagsläget.

d) Den nuvarande översiktsplanen tar inte hänsyn till den regionala vattenförsörjningsplanen. Kommande översiktsplan kommer att ta den hänsynen. Regional vattenförsörjningsplan är under framtagande/ ombearbetning. När den är framtagen och beslutad blir det ett underlag i kommande översiktsplan som väntas beslutas slutet av 2022. Om den regionala planen ej blir klar innan samrådshandlingarna går ut i slutet av 2021 så kommer underlaget få bearbetas in via ställningstagande i planstrategin.

e) Det finns i dagsläget två tillståndspliktiga vattentäkter som har tillstånd för uttag.

I övrigt pågår arbete med att leta reservvattentäkter. Arbete med att sammanställa en vattenförsörjningsplan enligt VA-plan är påbörjat.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden och Miljö- och byggnämnden

Vattennära mötesplatser Lagan

Under 2020 har arbete med att färdigställa en lugn oas i form av terrass intill Lagan byggts. Ytterligare en spång och en terrass har byggts intill damm vid Kvarnen för att öka tillgängligheten för alla. Där har även en bollplan vid damm Kvarnen har anlagts för aktiviteter och möten. Buskar, lövträd och en äppellund har planterats för att öka den biologiska mångfalden. Arbetet med att planera för utplacering och tillverkning av mulmholkar har genomförts och en utterpassage vid bron under Lagan har tillverkats. Åtgärden med Vattennära mötesplatser ser inte ut att kunna färdigställas då tilldelningen av ekonomiska medel uteblev för 2021.

Ansvar: Tekniska nämnden

Åtgärder - Grundvatten av god kvalitet

Åtgärdsstatus - Grundvatten av god kvalitet	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad 	-
Påbörjad 	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt 	-
Försenad 	1

Information till fastighetsägare med enskilt dricksvatten

Information finns på hemsidan och uppdateras kontinuerligt. Ett utskick till fastighetsägare gjordes 2015.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Tillgängliggörande av analysresultat

Länsstyrelsen ska göra en översyn av vilken typ av analysdata, i vilken format data ska samlas in och på vilket sätt som andra (t ex kommuner, Trafikverket och SGU) samlar in data. Länsstyrelsen ska även ta fram ett informationsmaterial om vikten att rapportera in analysresultat samt i vilket format data ska rapporteras. Inget av detta är förmedlat till kommunen.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden och Tekniska nämnden

Åtgärder – Myllrande våtmarker

Åtgärdsstatus – Myllrande våtmarker		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	1
Försenad	☒	-

Guidning på våtmark eller annan naturtyp

Under 2020 har inte någon naturguidning genomförts på grund av covid-19. Guidningar har skett tidigare år och planeras under 2021.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Restaurera och informera om bidrag

I augusti 2018 hölls ett informationsmöte angående hur markägare och organisationer kan söka bidrag för våtmarksrestaurering. Informationsmötet lockade både markägare och föreningar och Länsstyrelsens våtmarkssamordnare var inbjuden för att tillsammans med miljöstrategen hålla i informationsmötet. Informationsträffen resulterade i att en av deltagarna sökte och beviljades bidrag.

Under 2019-2020 har Skillingaryds dämme restaurerats med hjälp av ornitologiska föreningen. Bland annat har det utförts röjning av sly och borttagning av kaveldun i området. Informationsskyltar har satts upp och ett testområde för backsvalebrink har anlagts. Projektet har finansierats av LONA-medel.

Projektet att restaurera Linnarbäcken bedöms vara betydligt mer kostsamt än att restaurera Skillingaryds dämme. Det är inte heller självklart vad som behöver göras och flera olika intressen spelar in då det ligger i samhället och nära gymnasieskolan. Det är inte möjligt att söka bidrag för att restaurera Linnarbäcken om inte kommunen går in med någon egen ekonomisk finansiering. Politiken har inte avsatt några medel för detta under 2019-2021 och projektet kan därför inte genomföras.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärder - Levande skogar

Åtgärdsstatus - Levande skogar		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	3
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	-
Försenad	☒	-

Skötsel av tätortsnära skogar

Arbetet med åtgärden är delvis påbörjat. Under 2020 inleddes arbetet med att se över och diskutera hur de kommunala skogarna skulle kunna skötas med huvudsyfte till kulturella ekosystemtjänster istället för virkesproduktion. Ett första möte har hållits med tekniska nämnden där de diskuterade frågan och kom fram till att politiken ville ta del av skogsbruksplanens underlag digitalt, vilket ordnades. Skogsbruksplanen tillgängliggjordes även i kommunens interna kartsystem.

I grönstrukturplanen har skog pekats ut som friluftsområde, tätortsnära skog och svårtillgänglig natur. Direktiv om hur tekniska kontoret ska sköta skogen är inte satt av politiken.

Ansvar: Tekniska nämnden

Frihuggning av skyddsvärda träd

Vaggeryds kommun beviljades ett LONA-bidrag från Naturvårdsverket för att arbeta med att inventera, frihugga och kommunicera om skyddsvärda träd. Under 2020 har kommunledningskontoret och tekniska kontoret påbörjat inventeringen av skyddsvärda träd på kommunal mark. Totalt har 175 skyddsvärda träd inventerats och ca 50 träd kvarstår. Av de hittills inventerade träden så är det en del som har tagits ner. Inventeringen visar att det är 9 träd som behöver frihuggas och ca 20 träd som behöver röjas fram/beskäras/tas ner och ersättas med nya träd. Frihuggningen planeras under 2021-2022. Ett samarbetsprojekt med en del av kommunens förskolor pågår där förskolorna får ha ett kompisträd när sin förskola som de följer och dokumenterar under alla årstider.

Ansvar: Tekniska nämnden

Synliggöra och kommunicera skyddsvärda träd

Under 2020 har tekniska kontoret och kommunledningskontoret inventerat ca 175 skyddsvärda träd på kommunal mark och ca 50 träd återstår att inventera. Uppgifter från inventeringen har lagts in i appen stadsträd (stadstrad.nu) som är åtkomligt för alla. Vid inventeringen har de träd där skyltar är aktuella markerats, men inga skyltar har satts upp under 2020.

Under 2020 påbörjades ett samarbetsprojekt med förskolorna i kommunen. Varje förskola blev erbjuden att bli kompis med ett skyddsvärt träd i närheten av respektive förskola. Förskolan ska besöka trädet minst 1 gång per årstid och på valfritt sätt dokumentera besöket. Alla förskolor som utfört uppdraget får ett frukt- eller bärträd att plantera på förskolegården.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen

Åtgärder – Ett rikt odlingslandskap

Åtgärdsstatus – Ett rikt odlingslandskap		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	-
Försenad	☒	-

Kommunalt ägda betesmarker

Underlag över kommunal mark som är betesmark eller åkermark har tagits fram. Vilka marker som är utarrenderade eller inte finns än så länge inte framtaget.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärder – Ett rikt och växt- och djurliv

Åtgärdsstatus – Ett rikt växt- och djurliv		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	-
Försenad	☒	-

Öka kunskapen om allemansrätten

Information om allemansrätten finns på Vaggeryds kommuns hemsida. Under 2020 har vissa insatser gjorts i sociala medier och på hemsidan kring allemansrätten kopplat till att få folk att träffas ute under covid-19 pandemin. I skolan ingår allemansrätten till viss del i So- och No-ämnena, genom att pedagogerna i undervisningen belyser skyldigheter och rättigheter.

I samband med friluftslivets år 2021 kommer allemansrätten lyftas ytterligare.

Ansvar: Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen och Kultur- och fritidsnämnden

Kommunen har en god levnadsmiljö

I följande avsnitt fokuserar vi på mål som berör kvalitén på vår fysiska levnadsmiljö, till exempel luftföroreningar, kemikalier i produkter och förorenade områden. De miljömål som berörs av Frisk luft, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö. I avsnittet berörs även levnadsmiljö i form av fysisk planering där vi tar hänsyn till de gröna värdena i samhällsplaneringen, till exempel ekosystemtjänster och grön infrastruktur.

Åtgärder - God bebyggd miljö

Åtgärdsstatus - God bebyggd miljö	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	-
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	2
Försenad ☐	1

Kommunala kulturmiljöunderlag och kulturmiljöprogram

Något arbete har inte skett med åtgärden under 2020 men under 2021 ska en kulturmiljöplan arbetas fram inom ramen för översiktsplanarbetet.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

Rutin för arbetet med planbesked

Under 2018 har en blankett för planbesked och en checklista tagits fram i samarbete med Länsstyrelsen. Planarkitekterna har vid arbetet med nya detaljplaner påbörjat en ny rutin med uppstartsmöten där blanketten och checklistan går igenom med berörda tjänstemän. Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Utveckla och främja cykeltrafiken i kommunen

Under 2020 har det byggts ca 800 meter cykelväg i kommunen. Inom projektet Hela RESAN har medarbetare fått möjlighet att låna en elcykel eller ellådcykel för arbetspendling eller för tjänsteresor. Totalt lånades 5 cyklar ut under perioden april-september och alla cyklarna var fullbokade varje vecka. Utlåningen av cyklar var mycket lyckad och både verksamheter och medarbetare köpte in egna cyklar efter testperioden. Kommunen har också via Hela RESAN-projektet fått 3 unika cykelställ som placerats vid busshållplatser i kommunen för att underlätta för att göra en hållbar resa hela vägen. Under klimatveckan delades ca 500 cykelsadelskydd ut till medarbetare som cykelpendlade.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen

Åtgärder - Grön handlingsplan

Åtgärdsstatus - Grön handlingsplan		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	1
Påbörjad	☒	5
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	5
Försenad	☐	-

Teckna naturvårdsavtal för Grönelund och Friluftsgården

Under 2018 har arbetet med att utreda frågan om att skydda områdena Grönelund, Friluftsgården och Bäckalyckan. KSAU beslutade 2018-01-24 (KS 2018/016) att Bäckalyckan ska skyddas genom att fortsatt finnas med i kommunens grönplan och översiktsplan som ett område som ska bevaras samt att Friluftsgården och Grönelund ska skyddas genom naturvårdsavtal.

Ärendet har varit uppe hos kommunstyrelsens presidium för riktlinjer för det fortsatta arbetet. Under 2019 eller 2020 har det inte skett någon återkoppling till tjänstemännen och något arbete i ärendet har inte utförts.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Använda de framtagna kunskapsunderlagen som prioriteringsunderlag

Under hösten 2018 har tjänstemän från kommunen deltagit på en workshop i ämnet som anordnats av Länsstyrelsen. De kartsnitt som Länsstyrelsen gick igenom var bland annat LEIF (Levande ekosystem i framtiden), Lövsuccé, värde-trakter/värdeindex och kartläggning av socialt viktiga områden. Några av dessa lager samt många fler lager från Länsstyrelsens GIS-databas har använts och bearbetats i kommunens grönstrukturplan under 2019. När grönstrukturplanen är godkänd som planeringsunderlag kommer kunskapsunderlaget att börja användas fullt ut och åtgärden kan räknas som genomförs kontinuerligt.

Under januari 2021 har grönstrukturplanens samtliga lager lagts till i kommunens interna kartsystem och två uppstartsmöten har arrangerats för att visa användarna innehållet hur de olika skikten kan användas. Användare så som planarkitekter, räddningstjänsten, tekniska kontoret (gata- parkchef, VA-chef arbetsledare, projektledare), barn- och utbildningsförvaltningen (lokalplanerare) samt kultur- och fritidsförvaltningen har fått ta del av kartunderlaget. Lager som finns tillgängliga är samtliga värdekärnor- värde-trakter-värdenätverk, socialt viktiga områden (friluftslivskartering) samt lövsuccé (del av värdekärnorna för lövskog).

Uppföljande möten bör ske för att säkerställa hur användarna upplever underlaget och att de vet var de hittar det.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen

Ekosystemtjänster för kommunala bolag

VSBo har sått en blomsteräng och satt upp insekthotell på en gräsyta bredvid Tor-husen istället för att så gräs som traditionellt görs. Även på tomten på Karlsborg finns en blomsteräng i väntan på att marken bebyggs. VSBo har lagt gröna tak på komplementbyggnader vid nybyggnation och månalar om en grön yttre miljö med hänsyn till tillgänglighet och solskydd. VSBo möjliggör för odling i kolonilotter och månalar om den yttre miljön även i det befintliga beståndet.

Vid Slättens förskola har ett stort fokus varit på att öka den biologiska mångfalden samt ekosystemtjänster på förskolegården. En blomsteräng har anlagts, lövträd, fruktträd och bärbuskar har planterats. En plats för odling har också skapats.

Arbetet under 2021 kvarstår i att säkerställa att grönstrukturplanen används som underlag vid planering av både fastighetsenheten och VSBo.

Ansvar: VSBo och Kommunstyrelsen

■ *Hänsyn till skyddsvärda träd*

I och med kommunens grönstrukturplan tas ett helhetsgrepp kring hur vi tar hänsyn till de gröna värdena i samhällsplaneringen. Hänsynen till skyddsvärda träd är en del i detta och ett nytt strukturerat arbetssätt för att bedöma värdet av och ta hänsyn till de skyddsvärda träden har påbörjats genom det så kallade ESTER-verktyget (Ekosystemtjänsteffekträkning) från Boverket.

Under 2020 finns rutiner för att skyddsvärda träd tas med i följande sammanhang:

- Uppstartsmöte för detaljplaner
- ESTER- analys för detaljplaner
- Kommenteras vid förhandsbesked för bygglov

Under 2020 har vi dock sett brister senare i planskedet där detaljplanen ska gå från ritning på karta till att genomföras. Det finns flera exempel där skyddsvärda träd uttryckligen ska sparas men har ändå avverkat. En tydlig rutin med tydliga ställningstaganden måste fram som fokuserar på de delar som fastighetsenheten och tekniska kontoret ansvarar för när entreprenadarbeten genomförs kopplat till planer.

Ansvar: Tekniska nämnden och VSBo

■ *Insatser för grönstrukturen*

Under 2019 har två vattennära mötesplatser, Åhult vid Fågelforsdammen och Strömfallet vid Södra Park färdigställts. Vid Åhult har röjningsarbete på land och i strandkanten genomförts. Badmöjligheterna har förbättrats och en grillplats och picknickplats har iordningställts. Vid Åhult har även en smålandsgårdsgård satts upp vilket stärker områdets kulturvärde.

Vid Strömfallet har en aktivitetsplats anlagts med både träningsredskap och lekutrustning. Området har röjts upp, stigar har anlagts och ängsblommor och kryddor har planterats.

Genomförandet har fått positiv respons från kommuninvånare och bidragit till att gynna den tätortsnära miljön. Arbetet med att iordningställa Strömfallet var ett av de tre finalistbidragen i kommunens interna tävling Bra miljöinsats.

Under 2020 har buskar, lövträd och en äppellund planterats i Vaggeryd för att förbättra grönstrukturen. Under 2020 har träd planterats på Västra Strand för att förbättra grönstrukturen..

Ansvar: Tekniska nämnden, VSBo och Kommunstyrelsen

■ *Inventera vandringshinder i det kommunala vägnätet*

I december 2019 hölls en utbildning i inventeringsmetodiken för vandringshinder i kommunala vägpassager av länsstyrelsen. Representanter från Vaggeryds kommun deltog vid utbildningen och planen är att de potentiella vandringshindren ska inventeras under 2020.

Under 2020 har inventering av vandringshinder vid kommunala väg- och vattenpassager genomfört. Viss enskilda och statliga vandringshinder har också inventerats då platserna har varit nära en kommunal väg. Arbetet har sammanställts i en rapport och en prioriteringslista för vilka vandringshinder som bör åtgärdas först. Rapporten har godkänts av tekniska nämnden.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Ta fram en grönstrukturplan*

En grönstrukturplan med 7 underlagsrapporter finns framtagen och är beslutad av kommunfullmäktige.

Ansvar: Kommunstyrelsen

□ *Tillgängliggör friluftsliv och friluftsområden för fler*

Arbetet med åtgärden har inte påbörjats under 2020. Länsstyrelsen har tagit fram en Strategi för tillgänglighet i skyddade områden som kommunen har svarat på som remiss. Arbetet med att kartlägga områden och ta fram en handlingsplan kommer förhoppningsvis påbörjas under 2021. I samband med friluftslivets år 2021 lyfts möjligheterna till friluftsliv särskilt. Ett arbete kommer påbörjas under 2021 med att underlätta vandring runt Hjortsjön.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kultur- och fritidsnämnden

■ *Utbildning om planering och skötsel av kommunens marker*

I december 2019 sattes en projektplan för arbetet upp och en ansökan om LONA-bidrag för utförandet lämnades in. bidraget beviljades och under 2020 har planeringen av utbildningen påbörjats. Under 2021 kommer utbildningen ske för parkarbetare inom Vaggeryds kommun. Utbildningen innehåller både teoritillfällen och praktiska arbetsmoment.

Under hösten 2020 deltog personal från kommunen på ett utbildningstillfälle i Hånger som anordnades av länsstyrelsen med syftet att öka kunskapen om vilda pollinatörer på gräsmarker.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Öka andelen lövskog på kommunalt ägd mark*

Tekniska verksamheten strävar att öka andelen lövskog på kommunalt ägd mark. Något mål om hur stor andel som ska vara lövskog har inte satts under 2020. Planeringen i samband med avverkningar är att mer lövskog ska finnas.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kartläggning av socialt viktiga områden

Under våren 2019 startades arbetet upp med att kartlägga och klassificera områden med betydelse för friluftslivet i Vaggeryds kommun, som en del av Grönstrukturplanen. Kartläggningen fick en egen underlagsrapport till planen, "Underlagsrapport 4- Friluftslivets värden".

I februari 2019 deltog planarkitekt och hållbarhetsstrateg på en informations- och inspirationsträff i Växjö med Naturvårdsverket för kommuner som var intresserade av att komma igång med att göra en kartläggning av friluftsområden och/eller en kommunal friluftsplan och hur det hänger samman med det regionala målarbetet med grön infrastruktur. Kartläggningen genomfördes i en mindre arbetsgrupp bestående av gata- parkchef, kultur- och fritidschef, planarkitekt, GIS- samordnare och hållbarhetsstrateg. Underlag inhämtades även från tre föreningar som förvaltar och har aktiviteter i kommunens tre stora tätortsnära friluftsområden (Bäckalyckan, Grönelund, Friluftsgrården), via Natur- och miljörådet. Orienteringsklubben VSOK lämnade även in kartor över olika tävlingsområden samt andra skogsområden som de är aktiva i. Föreningarna i Natur- och miljörådet fick i ett tidigt skede testa att värdera de olika parametrarna för sitt eget område, som ett test av metoden och som ett utgångsläge för resterande värderingar. Områden i naturinventering från 1975 med betydelse för friluftslivet inkluderades i kartläggningen. En karta producerades i GIS. Totalt kartlades drygt 100 områden med betydelse för friluftslivet, var av cirka 20 områden fick klassningen A - mycket viktigt friluftsområde. Resultatet har visualiserats i grönstrukturplanen.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen

Åtgärder - Frisk luft

Åtgärdsstatus - Frisk luft	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad 	-
Påbörjad 	-
Genomförd/genomförs kontinuerligt 	1
Försenad 	-

Kontrollera luftkvalitén

Luftkvalitetsmätningar sker regelbundet. Resultaten för 2019 presenteras först i juni 2020. Resultaten för 2018 visar att luftkvalitén är god i kommunen och att inga halter av partiklar (PM10), kvävedioxid (NO2) eller bensen överskrider.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärder - Giftfri miljö

Åtgärdsstatus - Giftfri miljö		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	5
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	8
Försenad	☒	-

Arbete med saneringsåtgärder av riskklass 1 objekt

Miljö- och byggförvaltningen har ställt krav på de två riskklass 1 objekt som finns i kommunen. Den ena har gjort inventering och den andra har gjort provtagning. Ett av objekten finns med i miljö- och byggförvaltningens planering för 2020 och kan anses påbörjad.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Arbete med saneringsåtgärder av riskklass 2-objekt

Arbete med saneringsåtgärder har påbörjats på riskklass 2-objekt i Vaggeryds kommun. 3 objekt är klara hittills. Det finns 71 riskklass 2 objekt och enligt Naturvårdsverket ska merparten av riskklass 2 objekten vara åtgärdade innan 2050.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Fasa ut farliga kemikalier

Ett digitalt kemikaliehanteringssystem har köpts in för kommunens verksamheter. I systemet kan vi få en uppdaterad kemikalieförteckning, riskbedöma våra kemikalier och påbörja arbetet med att fasa ut farliga kemikalier.

Under 2020 har alla förvaltningar och bolag arbetat med att inventera och riskbedöma kemikalier. Några av förvaltningarna påbörjade utfasningen av kemikalier vid inventeringen. Ett strukturerat arbete med att byta ut farliga kemikalier mot mer miljövänliga alternativ kvarstår dock för alla förvaltningar och bolag.

Tillsynsmyndigheten lyfter frågan om utfasning av kemikalier vid inspektioner. Krav på att kemikalieförteckning ska vara på ämnesnivå ställs.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Tekniska nämnden, VSBo

Inventering och riskklass enligt MIFO fas 1

Arbetet med föreläggande om inventering har påbörjats.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Minska användningen av kreosotstolpar inom eldistributionen

Under 2020 har 285 kreosotstolpar tagits ner. Det beräknas finnas ca 1000 stycken kvar. Åtgärden genomförs kontinuerligt.

Ansvar: Elverket

■ *Undersökning av potentiellt förorenade områden*

Minst 3 objekt med riskklass 2 eller 1 har genomfört en MIFO 2. Vaggeryds kommun har uppnått sitt mål men eftersom åtgärden berör alla kommuner i länet så därför får vi vänta till 2021 innan vi vet om målet är uppfyllt för länet.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Digitalt kemikaliehanteringssystem*

Ett digitalt kemikaliesystem har köpts in under våren 2019 till kommunens alla verksamheter. Under 2019 och 2020 har inventering av kemikalier in i systemet påbörjats hos alla förvaltningar och bolag. Användare vid alla förvaltningar har genomgått utbildning i systemet.

Arbete med att riskbedöma produkternas farlighet har påbörjats under 2020 av alla förvaltningar. En del är helt klara med riskbedömningarna medan en del har arbete kvar att genomföra. Miljöstrategen stöttar fortsatt i arbete med att inventera och riskbedöma kemikalier. Arbete kommer förhoppningsvis färdigställas under 2021.

Den sista delen i arbetet med kemikalier är att börja fasa ut produkter. Dels produkter som inte längre används men även att se över utbyte av miljö- och hälsofarliga produkter till bättre alternativ.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Tekniska nämnden, VSBo, VEAB, Socialnämnden, Barn- och utbildningsnämnden

■ *Ekologisk, närproducerad och säsongsbetonad kost*

Under 2020 pågår ett arbete med att integrera grönnare måltider i matsedeln. Genom nytt kostprogram styr vi inköpen direkt in på ekologiska och närproducerade val. Det gäller även de säsongsbetonade grönsakerna. Detta påbörjades i mitten 2020. Under 2020 serverade kostorganisationerna 31,7 % ekologiska livsmedel i pris utifrån det totala utfallet livsmedelskostnaderna.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Socialnämnden och Barn- och utbildningsnämnden

■ *Inventera och åtgärda PCB i byggnader*

Under 2020 genomfördes ytterligare en PCB-sanering vid Hjortsjöskolan.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Kemikalieklok förskola*

Under 2019 har implementeringen av Handlingsplan för Kemikalieklok förskola påbörjats i alla arbetslag i förskolan. Under 2020 har arbetet fortskridit och de kommande åren kommer fokus ligga på att säkerställa att kunskapen finns och behålls i organisationen och att handlingsplanen följs.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

■ *Kontroll av informationskravet i REACH*

En elev vid Fenix gymnasieskola har gjort åtgärden "Informationskravet i REACH som ett projektarbete. Uppgifter om kemikalier i ett 20-tal varor i olika varugrupper har begärts in från butiker i kommunen och elev har även analyserat bemötandet vid frågor till butikerna samt konsumenternas kunskap om kemikalier i varor samt REACH-lagstiftningen. Arbetet presenterades på Miljö- och byggnämndens sammanträde samt på kommunens hemsida. Rapporten har även skickats in till Länsstyrelsen.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Undersökning av kvicksilver i fisk*

Åtgärden är en del av en gemensam kartläggning i länet över vart det finns kvicksilver hot spots. För Vaggeryds kommun har det varit svårt att få in fisk att analysera. De fiskar som samlats in har fiskats av Länsstyrelsen eller av fiskevårdsföreningar. 2019 var sista året för genomförande av åtgärden och under 2016-2019 analyserades fiskar från fyra sjöar i Vaggeryds kommun. I Svinsjön, Vederydssjön och Öregöl har det fiskats abborre och i Fängen/Sandsjön har det fiskats gädda.

Analyserna visar att fisken i både Vederydssjön, Svinsjön och Öregöl överstiger gränsvärdet för abborre på 0,5 mg/kg våtvikt. Halterna uppmättes i Vederydssjön till 0,88 mg/kg våtvikt, i Svinsjön till 0,58 mg/kg våtvikt och i Öregöl till 0,7 mg/kg.

Analysen av gädda i Fängen/Sandsjön uppmättes till mellan 0,444 – 1,01 mg/kg för 4 olika gäddor. Gränsvärdet för saluförd gädda är 1 mg/kg våtvikt.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Minska gifter i barns vardag*

Ett utökat arbete om kemikalieklok skola planerades i grundskolan men covid-19 pandemin satte stopp för implementeringen av detta. Arbetet kommer att plockas upp under våren 2021. Fokus kommer att vara på kemikalerna.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden

Åtgärder - Säker strålmiljö

Åtgärdsstatus - Säker strålmiljö		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	1
Försenad	☒	-

Avveckla kommunala solarium

Kultur- och fritidsnämnden beslutade den 29 augusti 2018 att från och med den 1 september 2018 stänga solarieverksamheten i sim- och sporthallarna.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

Solskydd på skolor, förskolor och fritidshem

Under 2020 finns solskydd på alla förskolor där behov funnits. Nästa steg är att inventera skolor och fritidshem för att se vilka platser som behöver solskydd. Inventeringen kommer att utföras under 2021.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

Det ska vara lätt att göra rätt

I Vaggeryds kommuns miljöarbete spelar anställda, invånare, näringsliv och föreningar en stor roll i hållbarhetsarbetet. Genom att skapa förutsättningar att göra rätt val i vardagen uppnår vi tillsammans en bättre miljö idag och en ljusare framtid för kommande generation. Vaggeryds kommun ska bli bättre på att kommunicera miljöarbetet, både externt och internt. Avsnittet berör kapitlen Kommunikation och beteendeförändring samt Verksamhetsutveckling.

Åtgärder - Verksamhetsutveckling

Åtgärdsstatus - Verksamhetsutveckling	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☒	3
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	4
Försenad ☐	-

Digital miljöutbildning

Under 2018 tog Vaggeryds kommun tillsammans med 6 andra kommuner i länet samt Länsstyrelsen fram en gemensam grundläggande digital miljöutbildning. Miljöutbildningen fokuserar på 8 olika kapitel inom energi, vatten, kemikalier, grön samhällsplanering, transporter & resor, mat, konsumtion & livsstil samt avfall och resurshantering. Miljöutbildningen innehåller både text, filmer och övningar och syftar till att ge en bredande grundkunskap inom miljöfrågor.

Under 2018- 2019 har ca 520 anställda utförts utbildningen. Det är långt ifrån målet om att alla anställda ska genomföra utbildningen. Vid årsskiftet 2019/2020 sades avtalet med Infocaption som äger utbildningen upp och Vaggeryds kommun har inte längre någon miljöutbildning.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

Förebygga avfall

Arbetet med att förebygga avfall är gemensamt för alla våra verksamheter. Arbetet har inte påbörjats under 2018 och att påbörja ett gemensamt arbete är en fördel. Vissa förvaltningar har under 2018-2019 påbörjat arbetet med att kartlägga sina engångsprodukter och bytt ut några produkter.

På grund av pandemin under 2020 har det inte varit läge att arbeta med att minska just engångsprodukterna. Avfallsförebyggande arbete kan dock ske på annat sätt men har inte prioriterats i verksamheterna.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

■ *Minska engångsprodukterna & byt ut till mindre miljöpåverkan*

Arbetet med att minska våra engångsprodukter och byta ut till mindre miljöpåverkande produkter är ett gemensamt arbete för alla förvaltningar och bolag. Under 2020 har förrådet i Vaggeryd installerat i diskmaskiner så engångsartiklar har därmed minskat. Biblioteket i Vaggeryd har bytt ut pappersmuggarna vid kaffeautomaten till porslinsmuggar för anställda. I Skillingehus har plastmuggarna i sammanträdeslokalerna bytts ut till pappersmuggar alternativt plockats bort.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

■ *Revidera ägardirektiven*

Ägardirektiven för bolagen har reviderats under 2020 där miljöaspekterna har vägts in.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Upphandling med miljöfokus*

För upphandlarna präglades 2020 till stor del av pandemin så fokus under första halvåret har varit på inköp av skyddsmaterial för att säkerställa en god materialförsörjning.

Ett lyft ur miljösynvinkel är kommunens nya avtal som avser anläggningsmaskiner. Lägsta motorkrav på maskinerna är EU steg IIIB med vissa undantag. Om det uppfylls kravet EU steg V under avtalstiden tillåts ett tillägg med 40 kronor vid uppvisning av intyg (leverantören har rätt att debitera 40 kronor extra).

Ett nytt område där man ställde miljökrav är upphandling av PC-klienter, plattor och tillbehör. I upphandlingen efterfrågades enbart datorer och skärmar som är TCO-certifierade med syfte att främja mer hållbara IT-produkter. Fokus för TCO-certifieringen är att IT-produkter och deras produktion ska möta kraven på social och miljömässig hållbarhet. Det innebär bland annat reducering av skadliga ämnen i produkterna, ökad materialåtervinning, ökad livslängd för produkterna, lägre energianvändning samt socialt ansvarsfull tillverkning.

Under hösten har två utbildningar genomförts i elektronisk handel för kommunens beställare/inköpare.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Uppmärksamma goda initiativ inom miljöområdet*

Under året har stort fokus legat på arbetet med matsvinnet i skola och förskola samt förskolans arbete med kemikalieklok förskola. Under 2020 har bland annat följande genomförts:

Vi har minskat alla fysiska möten och övergått till att majoriteten av alla möten sker digitalt, vilket i sin tur har minskat våra utgifter kopplat till tjänsteresor med ca 50 % som då även innebär en positiv klimat- och miljöpåverkan.

ReMida har haft ett projekt i Linnarbäcksparken i Vaggeryd, tillsammans med förskola och fritidshem. Projektet hette "Insekt Utsikt" och var ett samarbete tillsammans med två konstnär där varav en av dem även var biolog. Fokus i projektet var insekter.

ReMida har även medverkat vid en Digital Miljökonferens, där ReMida var värdar tillsammans med folkbiblioteket i Vaggeryds kommun. Länder som medverkade digitalt vid konferensen var Danmark, Finland, Estland, Lettland och Litauen. ReMida berättade om sitt arbete.

ReMida har också deltagit i Världscykel dagen 3 juni, som var ett internationellt ReMida projekt. Projektet inkluderade olika förskolor i Vaggeryds kommun.

Ansvar: Barn- och utbildningsförvaltningen

Utveckla det digitala samhället

Östra fiberföreningen är klar med grävning/fiberarbete och inkoppling av fastigheterna. Det arbete som kvarstår är redovisningen till Länsstyrelsen gällande bidragshanteringen.

Västra fiberföreningen börjar närma sig att snart vara klara med grävningsarbeten och fiberblåsning. Det som återstår är inkoppling av norra delen av deras område. Södra delen är inkopplad och driftsatt.

Vaggeryds energi har erbjudit alla och anslutit de som vill i tätorterna Vaggeryd, Skillingaryd, Klevshult, Hok och Byarum till en fiberförbindelse. VSBo:s fastighetsbestånd förses också med fiber.

Kommunens verksamheter som ännu inte är anslutna med fiber kommer att bli detta i den takt som de tre ovanstående aktörerna bygger ut. Åkers och Bondstorps skola står nu på tur.

E-tjänster:

Kommunen fortsätter med att utveckla sina digitala tjänster för medborgare och företag. I och med att tjänsterna nu blir mer komplexa med kopplingar till olika system och intressenter så tar det också längre tid innan de blir genomförda. Internt inom kommunen pågår arbetet med att införa olika former av digitaliseringsstöd och förbättringar. Flertalet av systemen driftas av leverantör och här byggs integrationer mellan.

Vi har börjat titta på hur "välfärdstekniken" nu ska kunna nå ut till behövande via de fibernät som nu finns, främst från socialtjänsten och skola.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärder - Kommunikation och beteendeförändring

Åtgärdsstatus - Kommunikation och beteendeförändring	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad 	-
Påbörjad 	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt 	6
Försenad 	-

■ Informationskampanj om hållbar konsumtion och livsstil

Under 2019 uppmärksammade kommunen temat hållbar konsumtion och livsstil genom kampanjen #textilsmart, en nationell kampanj som anordnades av Naturvårdsverket, Hallå konsument och kemikalieinspektionen. Kampanjen #textilsmart syftade till att informera om dagens ohållbara textilproduktion och textilkonsumtion. Information om kampanjen fanns på kommunens hemsida och sociala medier. Under en vecka anordnades en klädotmaning där deltagarna uppmanades att bära samma outfit under en arbetsvecka. Klädotmaningen fick stor uppmärksamhet i radio p4 och hade ett stort deltagande. Kommunens genomförande av kampanjen textilsmart uppmärksammades 2020 av Naturvårdsverket som ett gott exempel. Under 2020 har ingen informationskampanj om hållbar konsumtion och livsstil utförts.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ Informera om miljö-, energi, klimat- och naturfrågor

Miljö- och byggförvaltningen jobbar kontinuerligt med målet genom att sprida information vid inspektioner, vid telefonkontakt, via hemsidan mm. Via projektet incitament för energieffektivisering lämnas information och broschyrer om energi.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ Kommunicera miljöprogrammets innehåll och resultat

Under 2019 lanserade kommunens digitala miljöredovisning och miljöprogram på plattformen Miljöbarometern. Miljöbarometern finns tillgänglig på kommunens hemsida och kan nås av alla. På Miljöbarometern finns hela miljöprogrammet med mål och åtgärder samt miljöredovisningen på ett lättöverskådligt sätt. Miljökommunikation sker främst vid nyheter på vaggeryd.se eller via kommunens sociala medier.

I mars 2020 hade vi besök av stjärnkocken Paul Svensson som höll två fullsatta föreläsningar och matsvinn i Fenix aula.

I september 2020 avslutades klimatkampen där Vaggeryds kommun hade 5 klimatkämpar som deltog.

En film från när barnen hjälpte till att plantera blommor på sin nya blomsteräng på förskolegården vid Slättens förskola togs fram och fick stor spridning på sociala medier.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ Utveckla och marknadsföra bibliotekets miljöhörnor

Under 2020 har det av naturliga skäl varit sparsamt med aktiviteter på grund av pandemin. Det första temat för året var "Där boken snurrar" där som var ett tema om bokens cirkulation. Då visades projektet SagObygg, bokvinningsböcker, ge och ta hyllor ör böcker. Nästa tema var "Skog" där fakta om skog visades på en Powerpoint och böcker om skog visades upp. Föreläsning och andra aktiviteter fick ställas in på grund av rådande pandemi. Under hösten fanns inget nytt tema i Vaggeryds biblioteks miljöhörna på grund av att allmänheten inte skulle stanna och uppehålla sig längre än nödvändigt i bibliotekets lokal. En renovering av Teaterfoajén i Skillingaryd pågår vilket också är bibliotekets entré. i renoveringsplanerna finns en miljöhörna i Skillingaryd med. Andra utvecklingsidéer för bibliotekets miljöhörna är en digital miljöhörna på hemsidan.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

■ *Informera hyresgästerna om vardagliga miljö- och energitips*

VSBo har under 2020 informerat hyresgästerna via infobladet om olika miljö och energitips. Till exempel hur soporna ska sorteras, hur man håller ett bra inomhusklimat och vattenspartips.

Under hösten delades det ut ett paket innehållande en sorteringskasse, två fruktpåsar och en bärkasse till samtliga hyresgäster.

I samband med att en ny hyresgäst kvitterar ut nycklar delas det ut ett set med sorteringskassar till hyresgästen. Detta är ett sätt att försöka få hyresgästerna att sortera sina hushållssopor på rätt sätt. I infobladet som gick ut i september informerades om hur man som hyresgäst bör göra för att få ett bra inomhusklimat när den kalla årstiden närmar sig.

Ansvar: VSBo

■ *Kommunicera kommunens miljöarbete till allmänheten*

På kommunens hemsida finns från mars 2019 miljötips som släpps cirka 1 gång i månaden. Miljötipsen riktar sig till invånare och företag i kommunen och ska inspirera till att leva mer miljövänligt och hållbart.

Under 2019 lanserade även kommunens digitala miljöredovisning i form av Miljöbarometern där alla kan se kommunens mål, åtgärder samt resultat från miljöarbetet.

I december varje år delades det interna miljöpriset "Bra miljöinsats" ut. För 2020 fanns det 5 nomineringar. Vinnaren offentliggjordes på en digital julfika och vinnaren blev Slättens förskola för deras arbete med projektet biologisk mångfald och ekosystemtjänster på slättens förskolegård.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Minska matsvinnet i våra verksamheter*

Barn- och utbildningsförvaltningen mäter matsvinnet på alla skolor och förskolor vid några veckor på hösten och några veckor på våren och jämför resultaten där emellan. Matsvinnet har minskat med ca 9 % mellan första och sista mätningen. Det är bra att svinnet går nedåt men det är ett långsiktigt jobb som ska göras och en omställning som tar tid.

Åtgärder som har gjorts i kök efter analys av mätresultatet är bland annat att föra dagbok över all mat som man tillagat och vad som finns kvar, att använda mindre storlek på blecken mot slutet av serveringstiden, servera klimatbricka, bufféserving på förskola, insatt mjölkmaskin, minskning av beställning från mottagningskök till centralköket med mera.

Under 2020 fortsatte köken inom socialförvaltningen sin mätning av kantinsvinnet från enheter men mätningarna bromsades på grund av covid-19 och osäkra rutiner under april/maj gällande Furugården. Mätningarna kom igång igen i juni med undantag för enheter som har covid-19 smitta då endast engångsportioner levererades till dessa avdelningar.

Matsvinnet från lunchkantiner har minskat och är nere på en stabil nivå. Mätning av kvällsmaten har inte kommit igång helt på Furugården på grund av Corona. Sörgården har lyckats minska svinnet gällande kvällsmaten med ca 30 %. Mätning av serveringssvinn från enheterna har inte kommit igång på grund av covid-19 men planeras att genomföras under 2021.

Åtgärder som gett effekt på minskat matsvinn i restaurangerna är att det har använts mindre kantiner/bleck.

Projektet att sälja ”svinnlådor” till personal inom Socialförvaltningen kom igång på under vecka 6. Vi upplevde att projektet mottogs positivt. Med tanke på att vi redan arbetar med att minska svinn blir antalet svinnlådor till försäljning begränsat och varierar från dag till dag. Tyvärr avbröts projektet då vår restaurangverksamhet stängdes vecka 9 på grund av covid-19. Under perioden såldes totalt 16 svinnlådor.

Från och med oktober så gav vi åter igen möjlighet att köpa svinnlådor men då av de kyllda lådorna på Sörgården, det har varit blandad respons men vissa veckor har alla lådor varit slut. Eftersom vi packar en låda extra varje dag som vi kollar temperatur och tryck på, gör det att vi har möjlighet att sälja det som svinnlåda.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden och Socialförvaltningen